7 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1999 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 208 (1954)

Ազգ

Azg
armenian daily

Ինտերմոտոր Արմենիա ՓԲԸ
ԴայմլերՔրայսլերի պաշտոնական ներկայացուցիչը Հայաստանում
Intermotor Armenia CJSC
General Distributor for DaimlerChrysler in Armenia
Արամի փ., թիվ 2, Երեւան, 375010, Հայաստան
Հեռ. (374 2) 581275, 528085, ֆաքս (374 2) 565179
Mercedes-Benz
The Future of the Automobile

ՆԵՐՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Մի ուրվական է շրջում Հայաստանում

Նախագահի հրաժարականի ուրվականը

ՌԱՖԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

«Երկրապահ» կամավորականների միության 4-րդ համագումարում ՀՀ կառավարության անդամ Վահան Շիրխանյանի շուրթերից վաղաժամկետ նախագահական ընտրությունների գաղափարին տուրք տալն իսկապես անսպասելի էր: Քանզի ով-ով, բայց կառավարության անդամը, որն այդ պաշտոնում նշանակվել է հենց նախագահի հրամանագրով (անկախ նրանից՝ ով է առաջարկել, ով է սատարել կամ ով է նախագահին պարտադրել այդ նշանակումը), չէր կարող չիմանալ, որ վաղաժամկետ նախագահական ընտրությունների պահանջն այլ բան չէ, քան նույն այդ նախագահի հրաժարականի պահանջ: Այդպիսի հնարավորություն սահմանադրորեն թույլատրելի է սոսկ այն դեպքերում, երբ նախագահը պաշտոնանկ է արվում՝ պետական դավաճանության կամ այլ ծանր հանցագործության կատարման մեջ մեղադրվելու, առողջական վիճակի կամ իր պարտականությունների կատարման այլ անհաղթահարելի խոչընդոտների առկայության պարագայում, կամ էլ իր իսկ ցանկությամբ: Այս նախապայմաններից ո՞րն է առկա: Ոչ մեկը:

Այդ դեպքում ինչո՞ւ է շահարկվում վաղաժամկետ նախագահական ընտրությունների գաղափարը, այն էլ ազդեցիկ հասարակական կազմակերպության համագումարի ամբիոնից եւ դեռ՝ կառավարության անդամի կողմից: Մի կողմ թողնենք հարցի էթիկական կողմը, երբ նախագահի նկատմամբ իր ընդդիմադիր կեցվածքն ընդգծելու շատ ավելի քաղաքակիրթ եղանակը՝ նրա հրամանագրով ձեւավորված կառավարության կազմից դուրս գալը թողած, նախարարը հանդես է գալիս միջազգային պրակտիկայում բացառիկ դիրքորոշմամբ (հիշենք Խոսրով Հարությունյանին վարչապետի պաշտոնից հեռացնելու օրինակը՝ նույն էթիկական նկատառումներով): Անդրադառնանք պրն Շիրխանյանի ու նրան համակարծիք այլ գործիչների այս դիրքորոշման թաքուն շերտերին:

Տես ➧ էջ 2

ԱՍՈՒԼԻՍ

Հոկտեմբերի 27-ի գործով 12 մեղադրյալ + 2 կասկածյալի թեկնածու

«Հանրապետության նախագահին էլ, եթե կարիք լինի, կհարցաքննենք»

ՆԱԻՐԱ ՂՈՒԼԱՐՅԱՆ

«Հանրապետության նախագահին չենք հարցաքննել, եթե դրա կարիքը լինի, անպայման կհարցաքննենք, խնդիր չենք տեսնում, օրենքի առջեւ բոլորս հավասար ենք: Եթե կարիք լինի, Գագիկ Ջհանգիրյանն էլ ցուցմունք կտա, նախագահն էլ, ով առնչված լինի այս գործին», երեկ հոկտեմբերի 27-ի գործի նախաքննությունն իրականացնող քննչական խմբի ղեկավար Գագիկ Ջհանգիրյանի առաջին ասուլիսն էր, եւ զինվորական դատախազը լրագրողներին ներկայացրեց արդեն մեկ ամսից փոքր-ինչ ավելի շարունակվող իրենց աշխատանքի արդյունքները, փորձեց փարատել բոլորի կասկածները: Կալանքի տակ են գտնվում 12 մեղադրյալ՝ Նաիրի եւ Կարեն Հունանյանները, Վռամ Գալստյանը, Դերենիկ Բեջանյանը, Էդուարդ Գրիգորյանը՝ որպես ահաբեկչական գործողությունն իրականացնողներ, ամբաստանվում են ՀՀ քր. օր.-ի 61 հոդվածի 1-ին մասով, եւ 99

հոդվածի 4-րդ եւ 6-րդ կետերով (այս բոլոր հոդվածները վերաբերում են նախ՝ տեռորիստական ակտին, ապա՝ ծանրացուցիչ հանգամանքներով 2 եւ ավելի մարդկանց սպանություն իրագործելուն): Նախաքննության ձեռք բերած ապացույցներով հիմնավորվել է, որ հիշյալ հանցավոր խմբի ահաբեկչական գործողություններին օժանդակել կամ դրդել են Նաիրի Բադալյանը, Աշոտ Կնյազյանը, Համլետ Ստեփանյանը եւ Մուշեղ Մովսիսյանը: Բոլոր մեղադրյալների նկատմամբ որպես խափանման միջոց է ընտրվել կալանքը: Եվս երկու հոգու՝ Միսակ Մկրտչյանին եւ Նորայր Եղիազարյանին մեղադրանք է առաջադրվել ՀՀ քր. օր.-ի 32-րդ հոդվածի 1-ին մասով՝ ապօրինի զենքի պահում՝ խափանման միջոցը՝ դարձյալ կալանք: Բոլոր մեղադրյալներն առողջ են, նախաքննության առաջին իսկ օրից ցուցմունքներ են տալիս: Միայն կալանավոր Միսակ Մկրտչյանին ստիպված են եղել տեղավորել մեկուսարանի բուժմասում, քանզի Մ. Մկրտչյանը 2-րդ խմբի հաշմանդամ է:

Տես ➧ էջ 3

Երկրաշարժի 11-րդ տարելից. Չեխական օգնությունը հասցվեց Գյումրի

Աղետի գոտու բուժհիմնարկներին կտրվի 1 մլն 244 հազար կրոնի բուժսարքավորում եւ դեղորայք

ՀԱԿՈԲ ԱՍԱՏՐՅԱՆ
Պրահա

1988 թ. դեկտեմբերի 7-ի երկրաշարժի 11-րդ տարելիցի նախօրեին, չեխական երեք կազմակերպությունների համատեղ ջանքերով 1 մլն 244 հազար կրոնի (36 հազար ԱՄՆ դոլարի) համարժեք բժշկական սարքավորումներ ու դեղորայք ուղարկվեցին աղետի գոտի՝ բաժանելու Գյումրի եւ Շիրակի մարզի բուժհիմնարկներին ու հիվանդանոցներին: **«Ազգը»** դեռ տարեսկզբին ծանուցել էր, որ «Մարդը կարիքի մեջ», «ԱԴՐԱ» եւ Չեխական կաթոլիկ խարիտա կազմակերպությունները նախաձեռնել են երկրաշարժի տասնամյա տարելիցի կապակցությամբ նոր մարդասիրական օգնության ծրագրի մշակումը եւ իրականացումը մինչեւ տարեվերջ: Սակայն, ինչպես նշեց «Մարդը կարիքի մեջ» հիմնադրամի տնօրեն Տոմաշ Պոյարը, Կոսովոյի պատերազմի եւ Թուրքիայի երկրաշարժի պատճառով Հայաստանի օգնության ծրագրի շուրջ տարվող աշխատանքները նվազեցին: Այնուամենայնիվ, Չեխական կաթոլիկ խարիտայի ներկայացուցիչ Յան Օուլիկի հավաստմամբ, իրենց հաջողվեց հավաքել 92 հազար կրոն: Մնացյալ սարքավորումները եւ դեղորայքը չեխական հիվանդանոցների կողմից տրված օգնություն է: «Իհարկե, բժշկական սարքավորումները նոր չեն, բայց լիովին պիտանի են օգտագործման», ասաց նա: Խարիտայի մի այլ ներկայացուցիչ Իվան Լեբարի ասելով, իրենց աշխատակից Մարտին Սիեգլն արդեն ժամանել է Գյումրի՝ տեղում համակարգելու օգնության բաշխումը:

ՀԱՄԱՌՈՏ

Չեչենները 5 օրում պիտի լքեն Գրոզնին

ՄՈՍԿՎԱ, 6 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՍՆԱՐՔ: Ռուսաստանի զինվորական հրամանատարությունը բոլոր չեչեններին առաջարկում է հինգ օրվա ընթացքում լքել Գրոզնին: Բոլոր նրանք, ովքեր այն չեն կատարի, կոչնչացվեն, այդ են վկայում Չեչնիայի պաշարված մայրաքաղաքում տարածվող թերթիկները, որոնցում ասվում է, որ Գրոզնին լիովին շրջափակված է եւ այնտեղ մնացած գրոհայինները ոչ մի հնարավորություն չունեն: Դեկտեմբերի 11-ից հետո դաշնային ուժերը կսկսեն ռումբային եւ հրետանային հարվածներ հասցնել Գրոզնուն: Տեղեկությունների համաձայն, դեկտեմբերի 6-ին պետք է բացվեր «հումանիտար միջանցք», որը խաղաղ բնակչությանը հնարավորություն կտա հեռանալ Գրոզնուց: Ինչպես նշվում է, Գրոզնուց վերաբնակվողների հոսքը կարող է հասնել 15 հազարի, սակայն, «իրականում կարող է ստացվել զգալիորեն քիչ», քանի որ ավազակային կազմավորումներն ակտիվորեն հակազդում են «հումանիտար միջանցքի» ստեղծմանը:

Էդվարդ Միլիտոնյանը՝ վարչապետի խորհրդական

ԵՐԵՎԱՆ, 6 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ըստ ՀՀ կառավարության տեղեկատվության եւ հասարակայնության հետ կապերի վարչության, ՀՀ վարչապետի որոշմամբ, Էդվարդ Միլիտոնյանը նշանակվել է վարչապետի խորհրդական, միաժամանակ նրա վրա են դրվել ՀՀ կառավարության աշխատակազմի տեղեկատվության եւ հասարակայնության հետ կապերի վարչության պետի պարտականությունները:

ԱՐՑԱԽ

Ղարաբաղը՝ հետպատերազմյան ճգնաժամից մինչեւ կայունություն խորդուբորդ ճանապարհին

Հայաստան-Արցախ գործարար համաժողովը առաջին քայլն էր այդ ճանապարհին

ԳԱՅԱՆԵ ՄՈՒՌՈՅԱՆ
Ստեփանակերտ-Երեւան

5-6 տարի շարունակվող պատերազմի եւ հետպատերազմյան շոկից վերարթնացման տարիներին Արցախի տնտեսությունը հայտնվել է գրեթե ուժասպառ վիճակում: Սպառման եզրին են տնտեսության գոյատեւման համար ուղղորդված ռեսուրսները, քայքայվել են առանց այն էլ քայքայված արդյունաբերությունն ու գյուղատնտեսությունը: Առայժմ միայն ՀՀ-ից ներարկումներ ստացող Արցախի տնտեսությունն այսօր առավել կարիք ունի լուրջ տնտեսական, ներդրումային ծրագրերի, կամ, ինչպես ասում են, «ծրագիր մաքսիմումի», շուտափույթ վերականգնելու, այլապես անխուսափելի կարող են դառնալ նորանոր ներքաղաքական, սոցիալական, ժողովրդագրական խնդիրները: Այսօր եկել է տնտեսական հաղթանակների, պատերազմը ռազմի դաշտից տնտեսական դաշտ տեղափոխելու ժամանակը: Սակայն, ինչպես պատերազմից հետո ցանկացած երկրում է լինում, կայունության ճանապարհը բավական խորդուբորդ ու դժվարին է, եւ այն պետությունները, որոնք կարողանում են շուտափույթ կատարել այդ անցումը, շահում են: Դեկտեմբերի 3-5-ը Ստեփանակերտում անցկացված գործարար համաժողովը մեկ անգամ եւս հաստատեց այդ ճշմարտությունը: Համաժողովի անցկացմամբ կատարվեց մի կարեւոր քայլ հետպատերազմյան ճգնաժամից դեպի տնտեսական կայունություն, ինչպես նաեւ երկու հայկական պետությունների տնտեսական ինտեգրացման ճանապարհին:

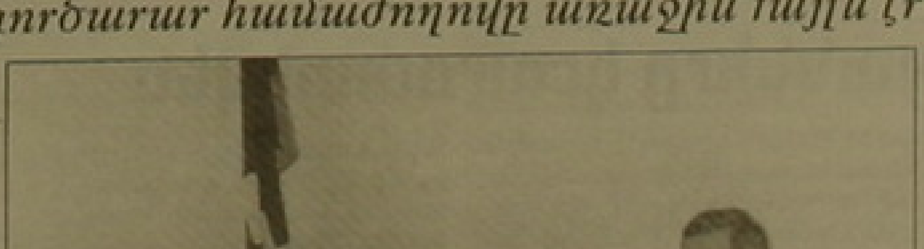

Տես ➧ էջ 5

digitised by A.R.A.R.@

ընթացիկ

Եկմ 4-րդ համագումարն ընդունեց բանաձեւ, որով հավաստեց հանրապետության վարչապետին եւ «Միասնություն» դաշինքին իր նեցուկ կանգնելը՝ միաժամանակ փաստելով հանրապետության նախագահի եւ «Երկրապահի» միջեւ անցած սեւ կատվի գոյությունը: Համագումարի միաձայն ընդունված բանաձեւում խստորեն դատապարտվեց հոկտեմբերի 27-ի ԱԺ-ում տեղի ունեցած հայրենադավ ոճիրը, որը բնորոշվեց իբրեւ պետական հեղաշրջման փորձ. «Դրա հետագա զարգացումը կանխարգելվեց ՀՀ զինուժերի արագ եւ ճշգրիտ գործողությունների շնորհիվ: Հեղաշրջման նպատակն էր «Միասնություն» դաշինքի առաջնորդներ եւ ազգընտիր ղեկավարներ Կ. Դեմիրճյանի եւ Վ. Սարգսյանի սպանության ճանապարհով... վերածել քաղաքական դաշտը»: «Երկրապահը» առաջնահերթ է համարում խստագույնս պատժել հայրենիքի դավաճաններին, այդ ոճրագործության թե՛ կազմակերպիչներին, թե՛ գաղափարախոսներին:

Բնութագրական է, որ ԵԿՄ-ն մտահոգիչ համարեց «ներկա իշխանությունների նկատմամբ ժողովրդի մեջ աճող անվստահության, խորացող անհանդուրժողականության եւ սոցիալական բեւեռականացմամբ պայմանավորված հուսահատության երեւույթները»: «Երկրապահը» հուսախաբ է, բայց բանաձեւում հավաստիացնում է, որ մերժելու է ներքաղաքական հիմնախնդիրների լուծման ուժային մեթոդները:

«Երկրապահը» ընտրեց ընդլայնված վարչություն՝ 45 անդամ, որի կազմում առաջին անգամ ընտրվեց «Հանրապետական» կուսակցության նախագահ Անդրանիկ Մարգարյանը, ինչը փաստում է, որ ԵԿՄ-ն գործուն իրականացնում է «Միասնություն» դաշինքին նեցուկ դառնալու բանաձեւի պահանջը: Նորընտիր վարչությունը բավական առաջ իր շարքերից ընտրեց նախագահ՝ գեներալ-մայոր Մանվել Գրիգորյանին եւ 3 փոխնախագահ՝ Ալբերտ Բազեյան, Աստվածատուր Պետրոսյան, Արա Կեշիկյան: Ալբերտ Բազեյանը փորձեց բացարկ հայտնել, սակայն դա չընդունվեց: Համագումարի ողջ ընթացքին ժամանակից եղավ եւ եզրափակումը ողջունեց հանրապետության վարչապետ Արամ Սարգսյանը:

Համագումարի ողջ ընթացքն ապացուցեց, որ «Երկրապահը» հատեց հանրապետության նախագահի հետ իր հարաբերությունների ռուբիկոնը, երբ համագումարի բացման օրը Ալբերտ Բազեյանը փաստեց, որ «հանրապետության նախագահին չհաջողվեց դառնալ քաղաքական համակարգիչ, հասարակության, պետական ինստիտուտների կայունացման երաշխավոր: Ավելին, երբեմն նախագահը սկսեց հանդես գալ որպես քաղաքական հակամարտության ակտիվ կողմ, գեներացնելով այն», ապա արտադրական ենթակառուցվածքների գործունեությունը համակարգող նախարար Վահան Շիրխանյանը եզրակացրեց. «Տեղի է ունեցել դարի ոճրագործություն, որը կամա թե ակամա վերացրել է ժողովրդի վստահությունը եւ հավատը: Հայաստանի նման բազմահոգս երկրում որեւէ խնդիր լուծել այս կաթվածահար, կարծեցյալ կայունության, իսկ ներքուստ պայթյունավտանգ իրավիճակում, ուղղակի անհնարին է: Դեպքն ինքը եւ երկրի առջեւ կանգնած անհետաձգելի լուծում պահանջող խնդիրները ենթադրում են նախագահական նոր ընտրություններ անցկացնելու անհրաժեշտությունը, եւ դա խիստ տրամաբանական է քաղաքականապես եւ բարոյապես արդարացված է»:

Համագումարին հետեւեց ասուլիսը, ուր ԵԿՄ նորընտիր վարչությունը, ի դեմս փոխնախագահ Բազեյանի հավաստեց, որ Վահան Շիրխանյանի տեսակետը «Երկրապահի» մի հատվածի համոզումն է, իսկ «Երկրապահը» ժողովրդից տարանջատել չարժե. «Դա հասարակության, ժողովրդի տեսակետներն են... Ընդհանուր առմամբ այսօր կան որոշակի եւ օբյեկտիվ դժգոհություններ հանրապետության նախագահից»: Ա. Բազեյանն ընդգծեց, որ հանրապետության նախագահի հետ իրենք կհանդիպեն, երբ վերջինս հարկ գտնի ընդունելության հրավիրել ԵԿՄ նորընտիր վարչությանը: Հանդիպելու պարագայում համագումարում հնչած եւ «Երկրապահին» անհանգստացնող բոլոր հարցերն անպայմանորեն կքննարկվեն նախագահի հետ: «Ազգի» այն հարցին, թե ԵԿՄ-ն գործնականում իրականացնելո՞ւ է Հայաստանը վարչապետական կամ խորհրդարանական հանրապետություն դարձնելու սահմանադրական փոփոխությունների ուղեգիծը, Ա. Բազեյանը ընդգծեց, որ ԵԿՄ-ն «Հանրապետական» կուսակցության եւ «Միասնություն» դաշինքի միջոցով կմշակի լրջագույն քաղաքական այս հարցին վերաբերող իր վերջնական դիրքորոշումները եւ դաշինքի միջոցով էլ կփորձի իրագործել սահմանադրական փոփոխությունների ուղղվածությունը: Անդրանիկ Մարգարյանն արդեն իբրեւ ԵԿՄ վարչության անդամ հստակեցրեց, որ դեկտեմբերի 17-ին տեղի կունենա ՀՀԿ խորհրդի ընդլայնված նիստ, որին կմասնակցեն ՀՀԿ գործող բոլոր տարածքային կազմակերպությունների ղեկավարները, մարզային խորհուրդները, ԵԿՄ նորընտիր վարչությունը եւ ԵԿՄ տարածքային կազմակերպությունների ղեկավարները. «Ընդհանուր ժողովում կքննարկվեն ԵԿՄ համագումարում հնչած ելույթների քաղաքական մասը եւ հետագա զարգացումները: Բոլոր դեպքերում ՀՀԿ-ն եւ նրա խորհուրդը ընդհանուր գծերով համամիտ են համագումարում հնչած դրույթներին, որովհետեւ այդ բոլոր մտավախությունները կամ կարծիքները մեկ-երկու օրվա ընթացքում չեն առաջացել, չեն ծնվել: Դա ունի արմատներ, որի արդյունքը մենք տեսանք հոկտեմբերի 27-ին», ի մի բերեց Ա. Մարգարյանը: Արդյոք ՀՀԿ-ն նախագահի հենարա՞նն է, գրեթե չեխովյան հարցադրմանը Ա. Մարգարյանը պատասխանեց դիվանագիտորեն՝ 98-ի արտահերթ նախագահական ընտրություններում իրենք աջակցել են ոչ թե Ռոբերտ Քոչարյան անձին, այլ որոշակի գաղափարներ կրող թեկնածուին, երբ նախագահը շարունակի այդ ուղեգիծը, բնական է, որ ՀՀԿ-ն կպաշտպանի նախագահի քաղաքականությունը: «Միասնություն» խմբակցության ղեկավար եւ ՀՀԿ նախագահ Անդրանիկ Մարգարյանը չխուսափեց Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի հրաժարականի պատմությունը վկայակոչելուց՝ վկայելով, թե «Մնացած բոլոր քաղաքական ուժերին կպատժի նույն ճակատագիրը, երբ այն մոտեցմանը, որ մենք կընդունենք, համապատասխան լուծում դրա համար չգտնվի: ԵԿՄ համագումարում հնչած մտահոգությունները ՀՀԿ-ում կքննարկվեն, ՀՀԿ-ն համապատասխան որոշում կկայացնի իր գործունեության մեջ ինչպես ԱԺ-ում, այնպես էլ ԱԺ-ից դուրս»: Հայաստանի քաղաքական զարգացումներն այսուհետ տեղափոխվում են նոր հարթություն՝ «Հանրապետական» կուսակցություն, ապա «Միասնություն» դաշինք, որը խորհրդարանում ունի ռեալ մեծամասնություն, եւ տեսականորեն կարող է նախագահին անվստահություն հայտնել սահմանադրական ընթացակարգով:

Ն. ԴՈՒԼԱՐՅԱՆ

«Երկրապահը» նեցուկ է ՀՀ վարչապետ Արամ Սարգսյանին եւ «Միասնություն» դաշինքին

«Եվ մտահոգված է ներկա իշխանությունների նկատմամբ ժողովրդի մեջ աճող անվստահությամբ»

Ձախից աջ Աստվածատուր Պետրոսյան, Ալբերտ Բազեյան, Մանվել Գրիգորյան եւ Վահան Շիրխանյան

ՆԵՐՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Մի ուրվական է շրջում Հայաստանում

Սկիզբը էջ 1

Նախագահի մամլո քարտուղար Վահե Գաբրիելյանի կիրակնօրյա մեկնաբանությունը, այն էլ նախագահի կարծիքի հղումով, առնվազն անհամոզիչ է (իբր, մի մարդ, որ հոկտեմբերի 27-ի ողբերգական դեպքերից անմիջապես հետո ուզում էր վարչապետ դառնալ, երեւի թե նպատակ ունի նախագահ էլ դառնալու): Ընդսմին, պրն Գաբրիելյանը չկարողացավ զերծ մնալ ընդդիմախոսին վարկաբեկելու գայթակղությունից, ակնկալելով, որ «ճակատի գծից 150 կմ հեռու գտնվողներն» այսօր փորձում են քաղաքական դիվիդենտներ շահել: Չեմ կարծում, թե վայել բան է այս կերպ ընդդիմախոսի մակարդակին իջնելը, այն էլ, կրկնում եմ, նախագահի անունից: Շատ ավելի կարեւոր է գոնե փորձ կատարել հասկանալու, թե ո՞վ եւ ինչո՞ւ է հրապարակ հանել նախագահի հրաժարականի ուրվականը: Այստեղ են ասել բան գիտեք, բան ասեք: Եթե այս պահանջի ենթատեքստն այն է, որ նախագահին կասկածում են հոկտեմբերի 27-ի ոճրագործությանը մեղսակից լինելու մեջ, ապա թող քաջություն ունենան այդ մասին պարզ ու հստակ հայտարարելու, եւ ոչ թե բամբասանքներ, ասեկոսեներ տարածելու: Այս դեպքում նախագահին պետք է ներկայացվի պետական դավաճանության չափազանց ծանր մեղադրանք, եւ դա դեռ պետք է անվերապահորեն ապացուցվի: Այլապես օդից վերցրած բամբասանքը կարելի է մեկնաբանել նաեւ այլ կերպ, որ իրական մեղսակիցները մեղքը գցում են նախագահի վրա՝ նրան շարքից հանելու եւ քաղաքական դաշտի վերջին աչքի ընկնող գործչին ասպարեզից վերացնելու համար:

Ոչ ոք, իհարկե, պարտավոր չէ նախագահին սիրել, աստվածացնել, անսխալական համարել: Դա ամեն մեկի քաղաքական համակրանքի կամ հակակրանքի խնդիրն է: Բայց ոչ ոքի իրավունք չի տրված նախագահի հանդեպ իր սուբյեկտիվ վերաբերմունքը, որը երբեմն կարող է հասնել մինչեւ կույր ատելության, դարձնելու անապացույց մեղադրանքների հիմք, անմաքուր դիտավորությունների հասնելու միջոց: Ինչպես երկրապահների նույն համագումարում նկատեց Ալբերտ Բազեյանը, նախագահն «անձ չէ, ինստիտուտ է», եւ այս երկրի յուրաքանչյուր օրինապահ քաղաքացու պարտականությունն է հարգանքով վերաբերվել իրենով այդ ինստիտուտը խորհրդանշող մարդուն: Դա նախ եւ առաջ նշանակում է տարրական հարգանք առ այն պետությունը, որի քաղաքացին ես: Նախագահին քննադատելու անսահման ազատությունը չի կարող դիտվել իբրեւ հրեշավոր հանցագործության մեջ նրան ատրիորի մեղադրելու ազատություն:

Ցավալի է, երբ այսպիսի խաղերի գործիք են դառնում արցախյան ազատամարտի իրական ու երեւակայական մասնակիցներ, որոնք պատեհ-անպատեհ թմբկահարում են իրենց պատերազմական ծառայությունները: Որեւէ նպատակ չունեմ կասկածի տակ առնելու դրանք. մեկն իսկապես մասնակցել է մարտերին, մյուսը ջոկատ է հրամանատարել, երրորդը՝ սխրանքներ գործել: Եվ նրանցից յուրաքանչյուրն իրոք վաստակել է հարգանք ու երախտագիտություն: Իսկ մի՞թե Ռոբերտ Քոչարյանը... դա չի վաստակել: Ո՞վ էր ԼՂՀ պետական պաշտպանության կոմիտեի նախագահը պատերազմի ամենադժվար տարիներին: Եթե երեկվա վաշտի ու գումարտակի հրամանատարն այսօր կուրծք է ծեծում վաստակի դիմաց փոխհատուցում ակնկալելով, ապա ի՞նչ ասի այն մարդը, որը հրամանատարում էր ողջ արցախյան բանակին: Եվ հրամանատարում էր արժանիորեն:

Վերջապես, ո՞ւմ համար են ուզում «մաքրել» քաղաքական դաշտը: Ռոբերտ Քոչարյանին փաստացիորեն հեռացնելու կոչ անելով ո՞ւմ են ուզում բազմեցնել նախագահի աթոռին: Ռեւանշիստների ջրաղացին ջուր լցնելով եւ երկրում ներքին անկայունություն հրահրելով չե՞ն շեղվում, արդյոք, նահատակ Սպարապետի մատնանշած ուղուց: Նա ինքը՝ երջանկահիշատակ Վազգեն Սարգսյանը չէ՞ր, որ դեռ խորհրդարանական ընտրություններից առաջ աներկբա հայտարարեց, թե ինքը դուրս չի գալու նախագահի դեմ, նախագահն աշխատելու է մինչեւ սահմանադրորեն վերապահված ժամկետի ավարտը: Ինչպե՞ս կարող են Վազգեն Սարգսյանի անունով այսօր երդվողներն այսքան անթաքույց դեմ գնալ... Վազգեն Սարգսյանի կամքին: Սպարապետը նախագահի հենարանն էր, քանի նա կար՝ ոչ ոք իր այդ ելույթից հետո չէր համարձակվում ծպտուն հանել վաղաժամկետ նախագահական ընտրությունների մասին: Հիմա Վազգենն, ավաղ, չկա, եւ բոլորն «ակտիվացել» են: Այդ դեպքում պետք է գոնե սրբապղծություն չանել իրենց հրահրիչ կեցվածքը Վազգեն Սարգսյանի անունով «մաքրագրելով»:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության Ը տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս 529353, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրեն
ՀՐԱՅՐ ԶՕՐԵԱՆ / հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայություն / 562941
Apple Macintosh
համակարգչային սարքավորումը «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նյութերը չեն գրախոսվում ու չեն վերադարձվում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

SAC-3-ի շուրջ բանակցությունները կշարունակվեն

Համաշխարհային բանկի երեւանյան գրասենյակից տեղեկացրին, որ դեկտեմբերի 14-ին Հայաստան կժամանի բանկի կովկասյան տարածաշրջանի տնօրեն Ջուդի Օ'Կոնորը: Վերջինիս այցելությունը նպատակ ունի SAC-3-ի շուրջ Հայաստանի կառավարության հետ տարվող բանակցությունները վերջնական ավարտի հասցնել: Համաձայնության գալու դեպքում բանկը պատրաստակամություն է հայտնում մինչեւ տարեվերջ Հայաստանի կառավարությանը հատկացնել 265,8 մլն դոլարը կառուցվածքային բարեփոխումներ իրականացնելու նպատակով: Հաջողության չհասնելու դեպքում գումարի շուրջ բանակցությունները կտեղափոխվեն 2000 թ. հունվար:

Բանկի հասարակական կապերի բաժինը լրագրողներին ծանոթացրեց նաեւ CEER անվանումով տնտեսագետների խմբագրական խորհրդի կողմից Կենտրոնական Եվրոպայի եւ Ասիայի երկրների տնտեսությանը տրվող գնահատականին, որը կատարվել է տասը չափանիշներով: Ուսումնասիրությունը տպագրվել է «Wall Street Journal»-ում: Ըստ այդ գնահատականի, տնտեսության ամրության առումով Հայաստանը 22-րդ տեղում է զիջելով 16-րդ տեղում գտնվող Ադրբեջանին եւ 18-րդում գտնվող Վրաստանին: Վճարային հաշվեկշռի չափանիշներով ուսումնասիրության շրջանակում ներառված 27 երկրներից Հայաստանը վերջին տեղում է: Բիզնես էթիկան դարձյալ զիջում է հարեւան հանրապետություններին՝ 20-րդ տեղում է: Համաշխարհային տնտեսության մեջ ինտեգրացիայի չափանիշով մի քայլ առաջ է Վրաստանից (19), երեք քայլ՝ Ադրբեջանից (16): Սնանկացում, արժեթղթերի լիկվիդացում նախորդի հետ նույն ցուցանիշներն են: Օրենքների կատարելության ուժով Հայաստանը (18) մի քանի քայլ ետ է Վրաստանից (15), սակայն առաջ է Ադրբեջանից (20): Գների կայունությամբ մեր երկիրն առաջատար դիրք է գրավում հարեւանների համեմատությամբ: Տնտեսության արդյունավետության ցուցանիշով (22-րդ տեղն է) փոխարժեքի կայունության, ներդրումների մթնոլորտով (18), ինչպես նաեւ քաղաքական կայունությամբ (22) դարձյալ զիջում ենք հարեւան հանրապետություններին: Տնտեսության աճի նկարագիրը տրված է նաեւ 98 թ. համեմատությամբ, երբ Հայաստանը զբաղեցրել է 18-րդ տեղը, 99-ին նահանջել է 2 միավորով երկու դեպքում էլ զիջելով Վրաստանին ու Ադրբեջանին:

Ս. Դ.

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Հոկտեմբերի 27-ի գործով 12 մեղադրյալ+ 2 ...

Սկիզբը էջ 1

Գագիկ Ջհանգիրյանը հայտնեց նաև, որ երեկ ձերբակալվել է կրտսեր սերժանտ Արման Գասպարյանը, որը ԱԺ թիվ 2 մուտքի պահակակետում իր ծառայությունն է անցկացրել. նրան հարուցվել է ՀՀ քր. օր.-ի 77-րդ հոդվածով մեղադրանք պաշտոնական անփութություն: Գործի վերաբերյալ կան մեկ տասնյակից ավելի վարկածներ, որոնցից յուրաքանչյուրի ուղղությամբ ընթանում է համաչափ խտացված քննություն: Գագիկ Ջհանգիրյանը ոչ իրավաբանական բնորոշմամբ հիշատակեց նաև կասկածյալ 2 թեկնածուներին, որոնք առայժմ գործով անցնում են որպես վկա, բայց կարող են դառնալ կասկածյալ ապացույցների որոշ ճշգրտումից հետո, այսինքն կալանավորվածների թիվը 12-ից կարող է դառնալ 14. պատգամավորնե՞ր են արդյոք կասկածյալի սույն թեկնածուները, բարձրաստիճան պաշտոնյանե՞ր, թե՞ պարզ քաղաքացիներ, Գագիկ Ջհանգիրյանը ձեռնպահ մնաց հրապարակելուց:

«Ոչ մի խոչընդոտ նախաքննության նկատմամբ չի հարուցվում»

Ամենայն պատասխանատվությամբ հավաստիացրեց զինդատախազ Գագիկ Ջհանգիրյանը միաժամանակ փաստելով, որ զինդատախազությանը գործի վարույթը հատկացվել է դեպքից երեք օր հետո դեկտեմբերի 30-ին, մինչ այդ նախկին գլխավոր դատախազ Աղվան Հովսեփյանի կողմից ստեղծվել էր համատեղ քննչական խումբ, որի վարույթը ՀՀ գլխավոր դատախազին առընթեր ՀԿԳ քննիչ Գևորգ Թովմասյանին էր հանձնարարված: Նույն օրը, հաշվի առնելով, որ քրեական գործի նախաքննությունն առանձնակի բարդ է և մեծածավալ, Գագիկ Ջհանգիրյանը որոշում է կայացրել 21 հոգուց բաղկացած քննչական խումբ ստեղծելու, որի կազմում են ՀՀ զինդատախազության քննչական բաժնի պետը Արտակ Հարությունյանը, զինդատախազության 15 ՀԿԳ քննիչներ, բաժնի 3 դատախազ և դատախազի 2 օգնական: Նոյեմբերի 4-ին արդեն հանրապետության նախագահի կարգադրությամբ ստեղծվել է օպերատիվ-հետախուզական խումբ ՆԳՆ քրեական հետախուզության գլխավոր վարչության պետ, միլիցիայի գնդապետ Հրաչյա Հարությունյանի ղեկավարությամբ, խումբը ենթակա է զինդատախազին, այնտեղ ներգրավված են ՆԳ և ԱԱ նախարարությունների 16 ծառայությունների ղեկավար աշխատակիցներ. «Ինձ և օպերատիվ խմբի ղեկավարին հանձնարարվել է գործի քննության ընթացքի և արդյունքների մասին պարբերաբար զեկուցել ՀՀ նախագահին»: Գ. Ջհանգիրյանի հետ ասուլիսին մասնակցում էին զինդատախազության քննչական բաժնի պետ Արտակ Հարությունյանը և օպերատիվ խմբի նախագահ Հրաչյա Հարությունյանը, բայց նրանք հետևեցին «Լռությունը ոսկի է» կարգախոսին, և տվյալներ հրապարակելու ողջ պատասխանատվությունը կամովին ստանձնեց Գագիկ Ջհանգիրյանը:

Դատախազը հրապարակեց հանցախմբից առգրավված զենքերը 1-ական «ԱԿ-74» և «ԱԿՄ-74» և «ԱԿՄ» տեսակի 2 ինքնաձիգ, 2 «Մակարով» ատրճանակ, 1 «ՏՏ» և 1 «Յունիկ», «Ֆ-1» նռնակ, 1 պայթուցիչ փաթեթ, ինչպես նաև փամփուշտներ: «ՏՏ» և «Յունիկ» ատրճանակներն առգրավվել են պատգամավորներից: Բացի վերոնշյալից, արդեն ոչ թե ԱԺ դահլիճում, այլ դրանից դուրս հայտնաբերվել են 2 նռնակ, 3 սվին-դանակ, 1 կացին և 1 պայթուցիչ փաթեթ, 1 որսորդական հրացան ու զենքի պահեստամասեր 744 փամփուշտներով: Զենքերի ձեռքբերման աղբյուրները բացահայտված են, սակայն Գ. Ջհանգիրյանը հարկ չհամարեց դրանք հրապարակել: Միայն հատուկ շեշտվեց, որ մեղադրյալ երկրապահ Դերենիկ Բեջանյանը «ԱԿՄ» ինքնաձիգը ձեռք է բերել դեռ 94-ին որպես զինծառայող եռամսյա վարժահավաքների մասնակից: Գ. Ջհանգիրյանն այս փաստի միջոցով հմտորեն փաստարկեց, որ զինդատախազությանը տվյալ գործի վարույթի հատկացումը խիստ օրինական է: Շեշտենք, որ առ այսօր շրջանառվում են վարկածներ, թե Աղվան Հովսեփյանի հանրապետության գլխավոր դատախազ լինելու օրոք նրա հանդեպ լուրջ անվստահություն կար, ուստի և գործը վերցվել և ոչ այնքան հիմնավոր հատկացվել էր զինդատախազությանը:

Բացառվում է գործը կեղծ հետքերով տանելը

Գագիկ Ջհանգիրյանը մանրամասն փաստաթղթով ներկայացրեց իրենց քննչական խմբի կողմից իրականացված 49 փորձաքննությունների որոշ տվյալներ: Փորձաքննություններից 32-ով արդեն ստացված են եզրակացությունները: Այսպես Վազգեն Սարգսյանի մարմնի վրա առկա է եղել 10 հրազենային վնասվածք, գլխի, կրծքավանդակի, ձեռքի, պարանոցի և ականջի շրջանում, հրազենային վնասվածքների պատճառը «ԱԿ-74» և «ԱԿՄ» ինքնաձիգներն են, որոնցից «ԱԿՄ»-ը դեպքի պահին գտնվել է Կարեն Հունանյանի, իսկ «ԱԿ-74»-ը Նաիրի Հունանյանի ձեռքում: Կարեն Դեմիրճյանը զոհվել է 3 հրազենային վնասվածքներից, Յուրի Բախշյանը, Հենրիկ Աբրահամյանն ու Ռուբեն Միրոյանը ևս ստացել են 3 վնասվածք, Լեոնարդ Պետրոսյանն ու Միքայել Քոթանյանը 1: Գ. Ջհանգիրյանը ցրեց այն առասպելը, թե ահաբեկչական գործողության ժամանակ փոխհրաձգություն է եղել ահաբեկիչների և վարչապետի թիկնազորի միջև: Միայն սպանությունների ավարտից հետո վարչապետի թիկնազորից մեկն ինքնաձիգից կրակել է:

Զինդատախազը նաև նշեց, որ Երևանյան լճից հայտնաբերվել է որոշակի զինամթերք, որ, հանցագործների պնդմամբ, Երևանյան լիճ են գցել դեպքերից առաջ, բայց քննչական խումբը լուրջ կասկածներ ունի, որ դա եղել է ավելի ուշ: Ամենահանելուկային հայտարարությունը, որ կատարեց Գ. Ջհանգիրյանը, հոկտեմբերի 27-ից մեկ շաբաթ անց ԱԺ-ում գտնված պայթուցիկ փաթեթին էր վերաբերում: Նա պնդեց, որ սույն փաթեթը մնացել է հոկտեմբերի 27-ի դեպքերից հետո ինչ-ինչ պատճառներով: Մենք գիտենք մեղադրյալներից ով է փաթեթը դրել ստվարաթղթե տուփի մեջ: Մեր այն հարցին, թե այդ դեպքում ո՞վ էր զանգել ԱԺ, դատախազը պատասխանեց, թե կասկածներ կան, որ համակարգչային բաժնի աշխատակցուհին փորձել է այդ կերպ քողարկել փաթեթը հայտնաբերելու իր շփոթմունքն ու վախը: Համենայն դեպս, մի բան հաստատ է, որ այդ փաթեթը նույն տիպի է, ինչ հոկտեմբերի 27-ին հանցախմբից առգրավվածը:

Նաիրի Բաղալյանին վերաբերող մեր հարցին դատախազը արձագանքեց, որ արդեն կա նաև Նաիրի Հունանյանի լրացուցիչ ցուցմունքը, ըստ որի, Նաիրի Բաղալյանը պետք է տեսներ նրանց մուտքի մոտ և հայտներ դահլիճո՞ւմ է Վազգեն Սարգսյանը, թե՞ ոչ: Զենքերը դահլիճ բերվել են հանցագործների զգեստների տակ թաքցված, այդ իսկ պատճառով կտրվել են ինքնաձիգների խզակոթերը. «Առայժմ նախնական մեր տվյալներով զենքերը մտցվել են ԱԺ նույն օրը, նույն պահին»:

Ռոբերտ Քոչարյանը մերժել է Նաիրի Հունանյանի հանդիպման առաջարկը

«Ազգի» այն հարցին, թե իրականությանը համապատասխանո՞ւմ են այն հրապարակումները, ըստ որոնց Նաիրի Հունանյանը ցանկանում է հանդիպել Ռոբերտ Քոչարյանին, Գ. Ջհանգիրյանն ասաց. «Նաիրի Հունանյանը գրավոր դիմում է հղել ՀՀ գլխավոր դատախազին, որպեսզի նա ՀՀ նախագահին փոխանցի հանդիպման իր խնդրանքը: Գլխավոր դատախազը փոխանցել է հանդիպման խնդրանքը և ոչ ավելին: ՀՀ նախագահն, իմ տեղեկությունների համաձայն, մերժել է: Թե ինչո՞ւ է նա ուզում հանդիպել, ես կարող եմ բացատրել, որովհետև ԱԺ սենյակում բանակցությունները Նաիրի Հունանյանի հետ նրանց հանձնման նախաշեմին վարել է անձամբ հանրապետության նախագահը, և շատ բնական է, որ նա կցանկանար ևս մեկ անգամ հանդիպել»:

«Առավոտի» այն հարցին, թե տեսականորեն բացառված չէ, որ հանրապետության նախագահը հոկտեմբերի 27-ի դեպքերի հետ առնչություններ ունենա և այդ պարագայում վտանգավոր չէ՞ նրան պարբերաբար զեկուցել քննության արդյունքների մասին, Գ. Ջհանգիրյանը ընդգծեց. «Սպանված է ԱԺ նախագահը, ՀՀ վարչապետը: Ես լիովին տրամաբանական եմ համարում, որ ՀՀ նախագահը պետք է իմանա քննչական գործունեության ինչ-ինչ մանրամասներ: Այլ խնդիր է նախագահին ուղղություն տալի՞ս է կամ փորձո՞ւմ է ուղղորդել, կարող եմ ասել, որ ոչ: Հետագայում ի՞նչ կլինի, կյանքը ցույց կտա»: Համընդհանուր կասկածամտության մթնոլորտում բոլորը բոլորին կասկածում են: Գ. Ջհանգիրյանը Սամվել Բաբայանին, Ալեքսան Հարությունյանին կամ քաղաքական գործիչներին վերաբերող բոլոր հարցերին հրաժարվեց պատասխանել պնդելով, թե Նաիրի Հունանյանը և նրա գործընկերները ցուցմունքներ տալիս են, բայց ոչ հայոց քաղաքական դաշտի ամբողջ տիրույթում. «Հատկապես տեռորիստական ակտ իրականացնողներն այս կամ այն պաշտոնատար անձի, քաղաքական գործչի վերաբերյալ ցուցմունք տվել են, դա փաստ է»: Կարող ենք եզրակացնել, որ այդ ցուցմունքները վերաբերում են քաղաքական դաշտի լոկ մի թևին:

Սամվել Բաբայանի, Ծմայսի, Վանո Սիրադեղյանի կամ որևէ այլ անձի կողմից Վազգեն Սարգսյանին նախազգուշական բնույթի նամակներ ուղարկելու մասին բոլոր հարցերին Գ. Ջհանգիրյանը պատասխանեց հակիրճ. նամակները գաղտնի փաստաթղթեր են, գուցե եղել են, գուցե ոչ: Համենայն դեպս վարչապետի գաղտնապահարանում զինդատախազությունն իր գործունեության ընթացքում նման փաստաթղթեր չի հայտնաբերել:

ՔԱՌԱՍՈՒՆՔ

Ժամանակի մեջ ատրեց ակնթարթ...

Լրացավ հոկտեմբերի 27-ի զոհերի մահվան քառասուն օրը

Ժամանակը գլորվում է սովորական ընթացքով` ըստ հանգամանքների երբեմն անխնա, երբեմն մխիթարիչ: Դեկտեմբերի 5-ին լրացավ հոկտեմբերի 27-ին ողբերգականորեն զոհվածների մահվան քառասուներորդ օրը, նրանց աճյուններն «ամփոփած» գերեզմանատներում տեղի ունեցան հոգեհանգստյան արարողություններ: Ամենամարդաշատն այդ օրը Եռաբլուրում խմբված բազմությունն էր. Վազգեն Սարգսյանի գերեզմանին էին այցելել, նախապես Սուրբ Էջմիածնի Մայր տաճարում Ամենայն հայոց հայրապետի նախագահությամբ տեղի ունեցած հոգեհանգստյան արարողությունից հետո, նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը, վարչապետ Արամ Սարգսյանը, զոհվածի ծնողները, ԱԺ նախագահը, պաշտպանության նախարարության ներկայացուցչությունը` նախարարի և փոխնախարարների առաջնորդությամբ, ռազմական ոստիկանության պետը, Սահմանադրական դատարանի նախագահը, Վազգեն Սարգսյանի երբեմնի մարտական ընկերներն ու ղեկավար անձինք:

Զոհված ընկերոջը հարգանքի հավաստիքը մատուցելու նպատակով Երևան էր ժամանել ՌԴ նախկին պաշտպանության նախարար Պավել Գրաչովը, որը շիրմի առջև արտասանած խոսքում համոզմունքով վկայեց, որ իր պաշտպանության նախարար եղած ժամանակ երբևէ չի թաքցրել մտերիմ բարեկամությունը Սարգսյանի հետ` անգամ, երբ այլ բան են պահանջել քաղաքական ու դիվանագիտական ինչ-ինչ նկատառումները: Ռազմական ոստիկանության պետ Վլադիմիր Գասպարյանն իր հերթին նշեց, որ քանի դեռ չի իրագործվել հանցագործների արդար ու հրապարակային դատավարությունը, որի ծանրությունն անեծքի պես կախված է մնալու ողջ ժողովրդի գլխին:

Հուշերին, մեղավորներին ուղղված դատապարտանքին ու նվիրական խոսքերին հաջորդեց մեկնումը ռազմական ոստիկանության կենտրոնատեղի, ուր զոհված վարչապետի ծնողները բացեցին Վազգեն Սարգսյանի դիմաքանդակով հուշաքարը: «Ժամանակի մեջ ատրեց ակնթարթ` անմահ մնալով դարերի մեջ», խորհրդանշական այս խոսքերն էին փորագրված հուշաքարին: Հիշատակի խոսքերն, ի պատիվ իրենց սպարապետի, բազմաթիվ էին, սակայն յուրաքանչյուրում հնչում էր անկեղծ ու անկաշկանդ երանգը` բանակն իրոք զգում է կորստի մեծությունը և վարչապետ Վազգեն Սարգսյանի մահվան քառասուներորդ օրն էլ սգում է, ինչպես առաջին օրը:

ԱՆՈՒՇ ԲԱՐՍՅԱՆ

ՆՈՐ ԹԵՐԹ

«Քույրական գործ»

Լույս տեսավ «Քույրական գործ» ամսաթերթի անդրանիկ համարը, որի հիմնադիրն է ՀՀ առողջապահության նախարարության բազային բժշկական ուսումնարանը:

Ընծայականում արդեն իսկ շարադրված են թերթի նպատակներն ու խնդիրները` իր շուրջ համախմբելով հանրապետության առողջապահության համակարգում գործող ակտիվին, լուսաբանել միջին բուժաշխատողի հիմնախնդիրները, նրանց հուզող հարցերը, վեր հանել նորը, ժամանակակիցը, սատարել առաջավորի ներդրմանն ու արմատավորմանը:

Առաջին համարը, ավելի քան 2500 տպաքանակով, որտեղ բազային ուսումնարանի տարեգրության, ողջերթի խոսքերի կողքին ներկայացված են քույրական գործընթացի բարեփոխումների աշխատանքները, «ջերմանց մխիթարություն» վերտառության ներքո` բուժքրոջ խորհուրդները, բժշկի գրառումները օրագրից և այլ նյութեր, հավաստ են ներշնչում, որ թերթը (խմբագիր Հ. Մկրտչյան) պատվով կկատարի իր առաքելությունը:

ՀՈՎՀ. ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ

«Գինդում» գունավոր տպագրության սարքավորումներ են տեղադրվում

ԵՐԵՎԱՆ, 6 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Հայաստանյան մամուլն օֆսեթ ռոտացիոն եղանակով գունավոր թերթ տպագրելու հնարավորություն ստացավ: «Եվրասիա» հիմնադրամի աջակցությամբ «Գինդ» տպարանը ժամանակակից տպագրական սարքավորումներ է ստացել: Ըստ «Գինդ» տպարանի տնօրեն Կարեն Ավետյանի, տպագրական նոր սարքավորումները թույլ են տալիս միանգամից 4 գույն տպագրել:

Ինչպես հայտնեց «Եվրասիա» հիմնադրամի «Մամուլին աջակցելու» ծրագրի ղեկավար Աշոտ Համբարձումյանը, տեղական մամուլի համար նոր, որակյալ տպարանի կարիքը խիստ զգացվում էր: Ծրագրի ղեկավարը նշեց, որ «Եվրասիա» հիմնադրամի կողմից հայտարարված մրցույթին մասնակցած 24 կազմակերպություններից ներկայացված բիզնես-պլաններից ամենահաջողը համարվել է «Գինդ» տպարանի ներկայացրած բիզնես-պլանը:

Տպագրական սարքավորումները տրվում են ապառիկ, 5 տարվա ընթացքում` վարկի վերադարձման պայմանով: Մամուլին աջակցելու ծրագրի շրջանակներում «Գինդ» տպարանը որպես գրանտ ստանալու է նաև նախատպագրական սարքավորումներ:

digitised by A.R.A.R.@

Հուշեր, որ վերածնում են ներկան

Մի խանի խոնկահասիկ Կումայրու ծիածանի բուրմունքին

«Ով զարմանալի»...

Մանկական ու արդա պատմանուհու իմ աչքերի մեջ ի՞նչ, ի՞նչ պատկերներ էին դրոշմված:

Մեր փոքրիկ պարտեզը, ողողված դեղին վարդափթերի կույտերով, որ վաղորդյան լույսի հետ արտասվում էին իրենց քնքուշ բույրը: Ու նաեւ թփեր հավամրգի, որի փոքրիկ ողկույզներով նռան գինու մեջ թաթախված հակինթների նման փայլում էին արեւագույն վարդաթերթերի հետ գրկախառնված:

Ու այդ նույն վարդերն ու թփերը մորս արարչագործ ձեռքերով ամենագործված:

Հետո՞:

Հետո տերեւաթափը: Ոսկեփայլ զարդերն ընկնում էին երկինք սլացող այն հսկա բարդուց, որ մեր տան սյունն էր ու պատնեշը, եւ հեռվում հայտնվում էր կատարազուծված Ալագյազը:

Հետո՞:

Հետո անմեղության ծյունաթույր շղարշը հանդարտ իջնում էր երկնից ու փարվում սեւ, սրբասաց, զարդանախշերով վիմագրված փոքրիկ տների սանիքներին, սահում գետնին, ծածկում փողոցները... իսկ անկեղծ զգացմունքի ընչյով տաքացող այդ տներում ճանի՞-ճանի՞ հարազատ դեմքեր կային...

Ու մեր տանն այդ երեկոներին հնչում էր պապիկիս՝ Ալագյազի ջրերի նման զուլալ, այս տների պատերի նման ողորկ ու միաժամանակ կարծես կարոտի ամպերի միջով ծգվող ձայնը՝

Չախրող օրէրը ծնում են ինձ
կոցած ու կիզված,
Անատէրը չէ, վէրը կռանում
կոցած ու կիզված...

Կեսդարյա հեռավորությունից հիշողությանս մեջ մխրճված այնքան ջինջ, լուսավոր, տաքուկ ծմեռը մեծերն ինչո՞ւ «Չախորդ օրեր» էին համարում:

Ինչո՞ւ, ինչո՞ւ:

Երեւի ծյունն ու ծմեռն անանցանելի էին դարձնում այն ճանապարհները, որոնք տանում էին դեպի իրենց հեռավոր պապենական տներն ու շեները: Չէ՞ որ պապիկիս պապիկն էլ՝ Գեւորգ իշխանը, Տարոն աշխարհից էր սրիտակ նժույգը հեծած սլացել դեպ Արագածի ստորոտը: Կանգ էր առել լեռնալանջերի հարման մի կետում ու այստեղ ծգել մի նոր ոստանի հիմքը... Հետո սնկի նման աճել էին տները Քարաբերդի, հետո բարձրացել էր եկեղեցին ու այնտեղ առաջինը մկրտվել էր պապիկս՝ Արշակ Բրուտյանը:

Հետո՞:

Որքան հաճախ էր մեր տանը հայտնվում դեռ բոլորովին պատանեկ Շիրազը, որ «Բանվոր»-ի խմբագրությունից բերում էր լուսանկարների ստվար մի փաթեթ, դրանք տալիս հորս, որը լինելով լուսանկարող մեծենայից ավելի արագ, դրանց փորագրություններն էր պատրաստում բերքում տպագրելու համար: Եվ այսպես Գեւորգ Բրուտյանը բողեց վեց հազար փորագրություն:

Հետո՞:

Ինչ ուրախություն էր ամեն անգամ Ռոմանոս Մելիքյանի Թիֆլիսից կամ Երեւանից մեր տուն գալը: Նա վեր էր թցնում ինձ իր հուժկու ծեռքերով, հետո նստեցնում ծնկներին ու «ֆրիկիցս կոնֆետներ հանում»: Այդ «մոգական» արարմունքով այնքան զարմանք էր պատճառում ինձ, որքան ես հետո զարմանում էի, թե ինչպես զսնվեցին մարդիկ, որոնք ժամանակին չգնահատեցին նրա՝ հուժկու խաղաղացու արարչագործ ուժն ու ստեղծագործական, հիրավի մոգական հնարքներն:

Պապիկիս հետ նրա զրույցներն ինձ անհասկանալի էին թեեւ, բայց հմայող, ինչպես իմ խաղալի հինավուրց պատմությունն այժմ:

Իսկ Նիկողայոս Թաղեւոսյանը (Տիգրանյանը), որի սեւ ակնոցակիներով պատսպարված ակնախորշերն այնքան խորհրդավորություն էին հաղորդում նրան: Բայց ահա ծեռքերը, արարիչ ձեռքերը հպվում էին դաշնամուրի ստեղներին, եւ վերահնչում էին Բախն ու Մենդելսոնը, Բեթհովենն ու Շոպենը: Հետո մի պահ կախվում էին ծեռքերը, նորից բարձրանում, ու զրնգում էր «Չարգյահ»-ը իր անվերջանալի, ոլորապտույտ եւեւեջներով:

Ու մի օր այդ «Ով զարմանալին» ընդհատվեց...

Հիմա կարոտը մղում է ինձ բանձրացած հուշերս վերծանել իրեւ իրականություն ու դնել պատմության նժարին: Ես ստեղծեցի «Շիրակը երաժշտարվեստի ոգեղեն ճանապարհներում» աշխատությունը: Անհրաժեշտ էր վավերագրել ու վերագնահատել Շիրակի ժողովրդական երգարվեստը, որոնք կոտրատված նշխարների նման բաժանվել են երգի հավատն ունեցողներին: Քանի՞սը հավաքեցին ու գրի առան դրանք՝ «Փշրանքներ Շիրակի դաշտավայրից» (Ծոփն), «Ռամկական մրմունջներ» (Ա. Բրուտյան), Շիրակի երգեր (Կոմիտաս, Սպիրիդոն Մելիքյան), երգեր, որոնք և՛ ողորկ են, և՛ հասու, և՛ պարզ ու խորախորհուրդ, և՛ սրամիտ ու կարոտաբաբավ...

Բոլորել եմ Շիրակի փառավոր գիտանններին մեկ առանցքի շուրջ՝ Ֆիզարի ու Խայալը, Բալեն ու Զահրի, Յուսարի ու Էյրաքի, Հազիրի ու Ջիվանի, Մալի ու Պայծառ, Շերամ ու Շիրին, Շահեն ու Հավասի: Գուսաններին, որոնք Արեւելքի աշուղների հետ մրցության մտած ու հաղթանակած, միշտ ու խրատ, լույս ու երգիծանք, սաղ ու բան են ամբարել սերունդների համար: Ու որտեղի նոր ուժով հնչեն նրանց հավերժական իմաստնությունները, անմար հավասքը հայ աշխարհի:

Գայլը վրան ոչխարի մորթի առած,
Գառնուկներն աղաղակում, խմբով է
դառնում,
Աչքերը բարդուի վերաքում հագած,
Անցնում է եկել, խեղճի աչքերը...

Եվ կամ՝

Օտարության մեջ զոր անցավ չ
անցրա,
Կարոտս բարկով մաշեցի կյանքս,
Կյանքն դեպի բեղ է սկսում
բարձանքս,
Ա՛խ՝ իմ երկիր, անուշ երկիր
հայրական,
Պատվիս ծաղիկ, նախնիքների
օրհնած...

Պետք է վերագնահատել ժողովրդական նվագածուների արվեստը՝ սրնգահարներից, հարսանիքներից, զեռեզմանոցներից բերել մշակութային ավանդույթների պահպանման գիտակցման ոլորտ: Այս արմատներից չէ՞, որ այսօր մեր երկրի բազմակողմ տարածների տարբեր նվագախմբերում փայլում են ընչական նվագարաններ նվագող լավագույն վարպետները:

Անհրաժեշտ էր յուրովի գնահատել ջերմեռանդ քանոն Արմեն Տիգրանյանին, որն երեւիավարամյա վաղեքականության ժողովրդական երաժշտության ծալքերից կարողացավ Շիրակի բնաշխարհում անթեղել մեղեդիներ ու երաժշտավորել մեծ բանաստեղծի պոեմաքարը, բեմահարթակ բարձրացնել «Անուշ»-ը:

Իսկ դեռ երկու տասնյակ տարի դրանից առաջ էլ, այստեղ, Ալեքսանդրապոլում, Կարա Մուրզայի կողմից Արթեմի «Շուշան»-ով օպերա ստեղծելու իրողությունն ինչպե՞ս այլապես անել:

Ինչպե՞ս չանդրադառնալ «Կոլյա դյադյային» (Նիկողայոս Տիգրանյան), որ անակն, բայց հոգու լույսով տեսավ եվրոպական երաժշտությունը, Վիեննայի կոնսերվատորիան փայլուն ավարտեց, բայց ետ դարձավ վերադառնալ Ալեքսանդրապոլ: Եվ Արեւելքի դասական մեղեդիները բառից ու դուդուկից, ուդից ու դավիից, նյածանցայից ու ջնջորուց հավաքեց, դաշնամուրի ստեղներին հանձնեց, որտեղ դրանք ոչ թե բաժառական երաժիշտների ոսկերով շրջեն Արեւելքում, այլ երաժշտության ոգեղեն ուժով սլանան եւ Արեւմուտքին պատմեն նախասկզբի անվերջանալի պատմությունը: Ու նրա շնորհիվ հիմա լսում ենք «Չարգյահ»-ի ողբերգական բողոքը, «Շահնազ»-ի հանդիսավոր զովերգությունը, «Բայաթի Շիրազ»-ի հեքիաթային նազանքը, «Շուստար»-ի լացակումած մորմոքը, «Հեյդարի»-ի հաղթական ճայլը...

Եվ ինչպես չհիշել Նիկողայոս Տիգրանյանի ու Կոմիտասի հանդիպումը Հառիճի վանքում՝ ժողովրդական երգաստեղծության պահին անմահ մեղեդիներն արծանագրելիս:

Մի՞թե կարելի էր անցնել այնպիսի իրողության կողքով, երբ 1910 թվ. Ալեքսանդրապոլում հյուրընկալվող Կոմիտասի երգը արծանագրվում էր ծայնապնակի վրա, որպես հայ երգարվեստի հավերժական դասը, որ նաեւ գեղարվեստական ըմբռնումի անսպառ ծայնն է եւ հոգու կանչը՝ «Հո՛վ արէք, սարէր ջան, հո՛վ արէք», «Հավիկ մի պայծառ տեսա», «Հոռովել Լոռվա Վարդաբլուր գյուղի ոճով»...

Ինչպես չհուզվել, որ Հայկ Քալանթարյան երաժիշտը այստեղ 1918 թվականին գրի առավ բազմաթիվ աշուղական ու գեղջկական երգեր, պարեղանակներ, ապա ներդաշնակեց ու հրատարակեց դրանք Փարիզում, հնչեցրեց Ֆրանսիայում, Բելգիայում:

Ալեքսանդրապոլից չէ՞ր, որ Իտալիա մեկնեց Գեղամ Աֆրիկյանը, իր տենորով հրապուրեց նույնիսկ իտալացիներին ու արժանացավ իտալականացրած անվան՝ Սաչինաշի, բայց չմոռացավ երկիրն հայրենի ու իր կարոտի զգացումը արտահայտեց «Արախի արտասուքը» երգի հորինումով:

Ինչո՞ւ չտեսնել Շիրակի դաշտից ծլարծակած արմատը Սարգարիս Բաբայանի, որը կես դար Փարիզում երգարվեստի դասեր տվեց հարյուրավոր ֆրանսիացիների, ինքն էլ տասնյակ համերգներ տվեց՝ իր արվեստով զարմացնելով Ռավելին ու Ֆորեյին, Ռոլանին ու Լալուային:

Որտե՞ղ, որտե՞ղ չվերծանված խորհուրդ կա լեռնապարով երիզված Շիրակի դաշտավայրում, լեռնալանջիկների ոլորուն ծալքերում, հինավուրց վանքերի ու եկեղեցիների գմբեթների տակ, սխանչելի, հեքիաթային սեւազարդ տներում, հուշերում... Եվ ահա, վերահաս մի փորձություն...

Ցնցվեց ընդերքը, ցնցվեց ու ցնցվեց...

Չգիտեմ, որքա՞ն կ՝ էր տարերի ուժը զորացված բռնամանի պայթուցիկներով, բայց փլուզումն այդքան ավերիչ չէր լինի՝ տասնյակ հազարավոր անմեղ զոհերի գնով, եթե «սոցիալիստական» քաղաքը կառուցված լիներ իսկական հայ շինարարի փառաբանված խղճով ու վարպետությամբ եւ ոչ թե «իրականացրած» «վերադասի» «պլանների» «գերակատարումով»:

Սահմռկեցուցիչ է, որ քաղաքի անպատշաճ մնացած ոճրագործ ղեկավարները, անխղճի խայր կեցվածքով խաղարկում են «աղեքի գոշի» խաղարտըն, իսկ ժողովուրդը դեռ շարունակում է հանդուրժել...

Ես ամբողջ էությամբ ոգեկոչում եմ հինավուրց Շիրակի խորքերում թաղված խնկի պտղուր, եւ թող շուշանա այն կայծը, որ մոտենալով կենսանյութին, պիտի բռնկի, պիտի այրի ու ծխացնի հոգեւոր լույսը՝ շուրջը տարածելով հոգեբույր, մաքրագործող բուրմունքը: Պիտի այրի ու ծխա, տարածվելով հավասի տաճարների գմբեթների տակ, ժողովրդին բաշխելով խաղաղության, սիրո, հաշտության, արարչության հավերժական ծնմարտությունը:

***

1988-ի նոյեմբերյան մի օր (Կումայրիում աշխատածս մի ճանի տարիներին էր), երբ շուրջս համախմբված էին մասնավորաբար աղջիկներ, ցանկություն ունեցա նրանց համար կարդալ «Սիրո առեղծվածը» հուզապատումը, որ գրել էի նույն թվականի մարտի 27-ին:

Մեծապես ազդված նյութից, որի մեջ յուրաքանչյուրը որսացել էր իր զգացմունքներին առավել համընկնող մի ազդակ, մի տեսիլք, միաբերան խնդրեցին, որ թույլ տամ արտագրել:

Ես խոստացա ինքս մեքենագրել ու բաժանել իրենց:

Չհասցրի...

Մի ճանի օր հետո նրանցից տասներկուսը ջախջախվեցին հենց ինստիտուտի փլատակների տակ: Ջախջախվեցին հենց ժամանակի անբառոյական բարքերի ընծեռած հնարավորություններով՝ երիցս կարկատված, խարխլված շենքի փլուզման հետեւանքով: Ջախջախվեցին՝ իրենց հետ տանելով, գուցեեւ, ո՞վ գիտե, դեռ չտանելով սիրո առեղծվածը:

ՑԻՑԻԼԻԱ ԲՐՈՒՏՅԱՆ

Սնափառության տոնավաճառ ՍԱԿ-ի դռանը

Տէր Հակոբը եւ տէր Գրիգորն այլեւս աշխարհական են

Ես հասկանում եմ այն ատամնատեխնիկ կանանց, ովքեր քաղաքականությամբ են զբաղվում: Հասկանալի են նաեւ այն տղամարդիկ, ովքեր քաղաքական գործիչներ դարձան սոսկ այն պատճառով, որ հողագործ լինել չէին կարող, մանկավարժ լինել չէին կարող, բանաստեղծելու կամ նկարելու շնորհ չունեին եւ իրենց կանայք իրենց գլխին ամեն օր քաղաքականություն էին քարոզում...

Բայց զարմացնում է Աստծուն ծառայելու երդում տված, հոգեւոր կյանքով ապրելու ուխտ ընդունած մարդկանց սնափառությունը: Դրանց վառ ներկայացուցիչներն այսօր երկուսն են. Աբոս Պետրոսյանն ու Արծրուն Ավետիսյանը, որոնք իրենց հանձնել են ՍԱԿ-ի տնօրինությանը: «Մենք մեզ հանձնում ենք ՍԱԿ-ի տնօրինությանը», «Փրկենք մեր ընտանիքների կյանքն ու արժանապատվությունը», այս լոզունգների տակ գնացել, նստել են Հայաստանում ՍԱԿ-ի գրասենյակի առաջ ու միամիտ ականջների համար «ցնցող» հայտարարություններ են անում: Օրինակ, Աբոս Պետրոսյանը հայտարարում է, որ պաշտպանում է մեր քաղաքացիների իրավունքները: «Այսօրվա կաթողիկոսը դա անհնազանդություն համարեց, ասում է Աբոսը: Ուզում եմ հիշեցնել, 88-ից ակտիվ մասնակցել ենք ազատագրական պայքարին, բազում անգամներ ելույթներ ենք ունեցել միտինգներում, ոչ Վազգեն Ա, ոչ Գարեգին Ա կաթողիկոսները կարգալույծ անելու խնդիր չբարձրացրին»...

Հիշեցնենք. Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Ամենայն հայոց Գարեգին Բ կաթողիկոսի բարձր տնօրինությամբ Հայ առաքելական եկեղեցու երկու քահանաներին Տ. Հակոբ քահանա Պետրոսյանին (այսուհետ միայն Աբոս Պետրոսյան) եւ Տ. Գրիգոր քահանա Ավետիսյանին (այսուհետ միայն Արծրուն Ավետիսյան) կարգալույծ անելու վճռում ասված է. «Վերոհիշյալ երկու քահանաները լքել են իրենց վստահված հոտը եւ հակառակ հորդորների ու թելադրանքների, շարունակում են բողոքի ցույցը դրսեւորելով անհնազանդության ոգի եւ հայ հոգեւորականին անհարիր վարք»:

Դեռ հոկտեմբեր ամսից, կաթողիկոսական ընտրություններից առաջ, Գեղարդա վանքի քահանա տէր Հակոբը եւ Գագրայի հայ համայնքի հովիվ տէր Գրիգորը վրան խփեցին Հայաստանում ՍԱԿ-ի գրասենյակի առաջ եւ ցանկություն հայտնեցին հեռանալ Հայաստանից, հրաժարվեցին ՀՀ քաղաքացիությունից: Առաջին օրերին նրանք հայտարարում էին, որ չեն ուզում ճանաչել Հայաստանի «անարդար իշխանություններին»: Անշուշտ, նրանք կարող էին եւ կարող են հեռանալ այս երկրից ըստ ընդունված կարգի. դիմել ՆԳ նախարարության անձնագրերի եւ վիզաների վարչություն: Գուցե սոցիալական պայմաննե՞րից են դժգոհ, հետամնացումների զո՞հ են... Ոչ: Նրանց քաղաքական խնդիրնե՞րն են մտահոգում: Տէր Հակոբը հայտարարում է, որ ինքը, լինելով հայրենասեր, ազգին նվիրված մարդ, հայրենիքից ուզում է հեռանալ նրա ղեկավարության եւ այս երկրի ղեկավարության «ապօրինի» լինելու պատճառով:

Նրանք ամեն կերպ ուզում են իրենց հռչակել որպես «ազգային հերոս», այս ժողովրդի փրկիչ: Ահա թե ինչու այս «հայրենասեր, ազգին նվիրված» նախկին հայրերն, ի վերջո, ուզում են լքել Հայաստանը, լքել են իրենց հոգեւոր հոտերը եւ եկել, նստել են ՍԱԿ-ի գրասենյակի պատի տակ եւ երկու ամիս լուսանքներ էին թափում նախ այս երկրի իշխանավորների, այժմ էլ Հայ առաքելական եկեղեցու ղեկավարների հասցեին: Հայրենասիրությունը եւ ազգասիրությունը մի՞թե միշտ էլ որոշվում է երկրի իշխանություններին հայհոյելով: Ոչ, ոչ եւ ոչ:

Դեռ հոկտեմբերին մամուլում տեղեկություններ հրապարակվեցին, որոնք այնքան էլ շահեկան չէին այս երկու մարդկանց համար: Ի դեպ, մամուլում հրապարակված տեղեկությունները մինչեւ օրս չեն հերքվել ոչ մեկի, առավել եւս՝ Աբոս Պետրոսյանի եւ Արծրուն Ավետիսյանի կողմից:

Պարզվում է, որ 1991 թ. օգոստոսի 1-ին Արծրուն Ավետիսյանը եւ իր զինակիցները բռնվել են Երեւանի ծխախոտի ֆաբրիկայի տնօրեն Լիդա Սարգսյանին առեւանգելու եւ բավական մեծ գումար հափշտակելու համար: Իրավապահ մարմինները Արծրուն Ավետիսյանից եւ նրա հայրենակիցներից առգրավել են ապօրինի պահվող զենք ու զինամթերք, որոնցով նախկինում նույնպես հանցագործություններ են կատարվել: 1992 թ. հուլիսին վերոհիշյալ հանցագործությունների համար Արծրուն Ավետիսյանը (այն ժամանակ դեռ տէր Գրիգոր) դատապարտվեց 3 տարվա ազատազրկման: Այդ տարիներին ամեն մի հայի տանը եղած զենքն ուղղվում էր արտաքին թշնամու դեմ, օգտագործվում Հայաստանի ու Արցախի սահմանների պաշտպանության, ոչ թե հայրենակիցներից գույք կամ գումար հափշտակելու համար: Չեմ կարծում, թե այն ժամանակ տէր Գրիգորը ժամանակ ունենար մտածելու Գագրայի հայ համայնքում անտեր մնացած հոգեւոր հոտի կամ աստվածաշնչյան ճախիճները պահպանելու մասին, որոնցից մեկն ասում է. «Գանձեր մի դիզիր երկրի վրա»:

Պարզվում է նաեւ, որ առավել ճարտկողի է Աբոս Պետրոսյանը: Ոչ ավել, ոչ պակաս նա ղեկավարել է... «02» բաժնետիրական ընկերությունը ունենալով ՆԳ ՄՀՆՁ-ի վաշտի հրամանատարի վկայական: Այս ընկերության որոշ անդամներ մեղադրվում են բռնաշորթությամբ զբաղվելու համար: 1993 թ. սեպտեմբերին Երեւանի Շենգավիթի շրջանի դատախազությունը քրեական գործ է հարուցել ՀՀ Քր. օր.-ի 183 հոդվածով (իշխանության կամ պաշտոնական դիրքի չարաշահում): Եթե Աբոս Պետրոսյանը կարող է ազգասիրական հիմք տեսնել 1989 թ. Տուապսեում կատարվածի համար (այդ ժամանակ Կրասնոդարի երկրամասի իրավապահ մարմինները 11 փող հրազեն եւ զինամթերք ծեռք բերելու փորձի համար ցանկանում էին նրա դեմ քրեական գործ հարուցել), ապա ինչ պետք է ասի 1990-92 թթ. հանրապետություն ներկրվող բենզինի ապօրինի գործարքներին, «էրեբունի» օդանավակայանում բռնաշորթման դեպքերին մասնակցելու համար:

Չեմ կարծում, որ հայոց կաթողիկոսներից ուրիշ որեւէ մեկը կամ Հայ առաքելական եկեղեցու ուրիշ մի հոգեւոր խորհուրդ այլ կերպ վարվեր, քան եղավ դեկտեմբերի 1-ին, երբ կարգալուծվեցին այս երկու քահանաները: Տարօրինակ ոչինչ չի եղել:

ՍԵՐԳԵՅ ԳԱԼՈՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Սկիզբը էջ 1

«Մենք իրավունք չունենք կորցնելու մեր հաղթանակը»

Եկել է տնտեսությունը վերականգնելու ու հզորացնելու ժամանակը, մի քանի անգամ շեշտեցին եւ ԼՂՀ Նախագահ Արկադի Ղուկասյանը, եւ ԼՂՀ վարչապետ Անուշավան Դանիելյանը Հայաստանից ժամանած մոտ 50 գործարարների, ձեռնարկությունների, ընկերությունների տնօրենների հետ հանդիպման ժամանակ: «Եթե չլիներ Հայաստանը, եթե չլիներ սփյուռքը մենք չէինք հաղթի այս պատերազմում, եւ մենք իրավունք չունենք այդ ձեռք բերած հաղթանակը կորցնելու», հայտարարեց

նելու են հնարավորինս գրավիչ թե տեղացի, թե հայաստանցի ու օտարերկրյա բիզնեսմենների ու ներդնողների համար: Մասնավորապես, ծրագրվում է որոշ ոլորտներում հանել ավելացված արժեքի հարկը, եկամտահարկը 15 տոկոսից իջեցնել 5, եկամտահարկի շեմը դարձնել 4 մլն, նաեւ՝ բազմաթիվ արտոնություններ ներդնողների համար (այն դեպքում, երբ ՀՀ ԱԺ-ն պատրաստվում է դրանք կրճատել-Գ. Մ), օրինակ, առաջին երկու տարում բոլոր հարկերից 100 տոկոսով, իսկ հետագա երեք տարում 50 տոկոսով, ազատում: Ղարաբաղում տնտեսական գործունեության զարգացմանը նպաստող այս եւ մի շարք այլ փոփոխությունների ծրագիրը, որը մի քանի հայաստանցի գործարարներ ո-

թյան նիստերի դահլիճում սկսվեց Արցախ-Հայաստան գործարար համաժողովը, որը Նախագահ Ա. Ղուկասյանը նախորդ օրը համարել էր ուշացած, բայց խիստ կարեւոր երկրի տնտեսության ու գործարարության աշխուժացման համար: Ընթերցվեցին ՀՀ Նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի ուղերձն ու մաղթանքները՝ ուղղված համաժողովի մոտ հինգ տասնյակ եւ դրա կեսի չափ արցախցի գործարարներին ու արդյունաբերողներին: Համաժողովում մանրամասնվեցին ԼՂՀ կառավարության բարենպաստ օրենսդրական դաշտի մասին հայտարարությունները, պարզաբանվեցին որոշ օրենքներ, որոնք հետաքրքրում էին Արցախի տնտեսությամբ հետաքրքրված հայաստանցի գործարարներին, որոնց

Ղարաբաղը՝ հետպատերազմյան ճգնաժամից մինչեւ կայունություն խորդուբորդ ճանապարհին

Ա. Ղուկասյանը՝ ընդունելով հայաստանցի արդյունաբերողներին ու գործարարներին նրանց միության նախագահ Արամ Վարդանյանի գլխավորությամբ: ԼՂՀ նախագահը խոստովանեց, որ պատերազմում հաղթած ժողովուրդը ապրում է շատ վատ պայմաններում, եւ եթե ուզում ենք բարելավել այդ պայմանները, ապա պետք է ողջ հայության ներուժը կենտրոնացնենք Արցախի տնտեսության վերականգնման համար: «Այսօր յուրաքանչյուր հայի պարտքն է գոնե մի փոքր գործ դնել Ղարաբաղում»՝ հայաստանցի գործարարներին ուղղված նախագահի խոսքերը պարտավորեցնող էին եւ երաշխավորեցնող. «Ամենակարեւորն այն է, որ մենք ինքներս մեզ հավատանք: Այսօր Արցախում տեղի են ունենում լուրջ ռեֆորմներ, մենք փորձում ենք կարգ ու կանոն հաստատել, մենք պետք է կարողանանք կառուցել ժողովրդավարական պետություն, բարենպաստ պայմաններ ստեղծենք, օրենսդրություն, որպեսզի ցանկացած բիզնեսմեն, որ գալիս է Արցախ՝ պաշտպանված լինի պետության եւ օրենքի կողմից»:

ԼՂՀ նախագահի այս խոսքերի առավել առարկայական ու մանրամասն շարունակությունը գործարարների խմբի հետ հանդիպմանը վարչապետ Ա. Դանիելյանի մանրամասն, մոտ մեկուկես ժամ տեւած, Արցախի տնտեսության ներկա վիճակի ու զարգացման ծրագրերի մասին ելույթն էր: Ա. Դանիելյանը ներկայացրեց իր մոտ հինգ ամիսների վարչապետական գործունեության հաշվետվությունը եւ մինչեւ 2010 թվականը նախանշվող տնտեսական ծրագրերը սկսած եկող տարվա բավականին իրատեսական բյուջեից, ի տարբերություն անցյալ տարվա բյուջեի, որտեղ «ոչ մի իրատեսություն չկար», վերջացրած վերաբնակեցման ու տնտեսության առանձին ճյուղերի զարգացման ծրագրերով: «Այդ ծրագրերում բացարձակապես չկա ավանտյուրա», ասաց Ա. Դանիելյանը: Հայաստանցի գործարարների համար անակնկալ, իսկ ՀՀ կառավարության համար ուսանելի կարող է համարվել ԼՂՀ վարչապետի բավականին «խիզախ քայլերը» հարկային օրենսդրությունում ու ներդրումային քաղաքականության մեջ, ինչպես նաեւ «տնտեսական ամնիստիան» բոլոր նրանց նկատմամբ, ովքեր պատրաստ են այսուհետեւ ապրել ու աշխատել օրենքների շրջանակներում: Ինչ վերաբերում է հարկային օրենսդրությանը, ապա դրանք կավարտվեն այս տարեվերջին եւ վերջնականապես կիրառարկվեն եկող տարվա փետրվարին եւ լի-

ռակեցին «հեղափոխական», անձամբ Ա. Դանիելյանը որակեց որպես մի ծրագիր, որը լինելու է «տարածաշրջանում լավագույնը»: Գործարարներից մեկի կասկածոտ հարցին, թե ո՞վ կարող է երաշխավորել որեւէ բիզնեսմենի, որ Ղարաբաղում գործ բացելուց մի քանի ամիս հետո տեղի չեն ունենա փոփոխություններ, ԼՂՀ վարչապետը հաստատակամորեն շեշտեց. «Մեր երաշխիքները օրենքներն են, որոնք առաջիկա 10 տարում չեն փոխվելու»: Ա. Ղուկասյանը եւս կանգ առավ ԼՂՀ-ում արդարության եւ կարգուկանոնի հաստատման խնդրի վրա (ի դեպ, այդ երկու խնդիրների մասին անդրադարձներ եղան նաեւ համաժողովից հետո նրա ու ԼՂՀ նախագահի տված բրիֆինգներում, որոնց կանդրադառնանք հաջորդիվ-Գ. Մ): Ա. Դանիելյանը խոստացավ Արցախում «կարգուկանոնի հաստատում, հավասարություն օրենքի առաջ»: Ըստ նրա, սկսած նախագահից մինչեւ շարքային քաղաքացին պետք է իրենց հավասար զգան «ինչպես քաղաքականության մեջ, առավել եւս գործարարության եւ տնտեսության մեջ»: Իսկ ԼՂՀ նախագահի վերջին խոսքն ուղղված գործարարներին, ինչպես վերոհիշյալ հանդիպմանը, այնպես էլ իր կողմից տրված ճաշկերույթում, ավելի հեռուն գնացող էր. «Ես պատրաստ եմ անձամբ երաշխավոր կանգնել ցանկացած բիզնեսի համար»:

Ուշացած, բայց կարեւոր համաժողով

ԼՂՀ իշխանությունների վերոհիշյալ հավաստիացումների լավատեսական ֆոնի վրա էլ կառավարու-

ցուցակը բավականին ընդգրկուն էր («Գառնի» ԲԲԸ, «Թամարա» ՄՊԸ, «Պլաստիկ» ԲԲԸ, Երեւանի աղի կոմբինատ, «Ագրոսերվիս» ԲԲԸ, «Կոտայք գարեջուր», «Ֆլեշ», «Գրանդ տոբակո», «Առէքսիմբանկ եւ այլն): Նույն օրը բացվեց նաեւ Արցախի մի քանի ձեռնարկությունների արտադրանքի ցուցահանդեսը, որի մասնակիցներին ՀԱԳՄ դիպլոմներ հանձնվեցին: Համաժողովում կարեւորվեց կառավարական մակարդակի սերտ համագործակցությունից գործարար մակարդակով համագործակցությունը: Եղան նաեւ կոնկրետ առաջարկություններ, մասնավորապես «Գառնի» ԲԲԸ նախագահ Գ. Ենոքյանի կողմից Ստեփանակերտի կարի ֆաբրիկայում զինվորական հագուստի արտադրամաս բացելու վերաբերյալ, որի շնորհիվ կստեղծվեն 400-500 աշխատատեղեր: Արձանագրվեց, որ հայաստանյան ձեռնարկությունների խնդիրը ներդրումային, օրենսդրական բավարար դաշտն է, իսկ արցախյան կողմինը Հայաստանի միջոցով արտադրության զարգացումն ու եղած շատ աղքատիկ արտադրատեսակների համար (գյուղմթերքների, կահույքի, շինանյութերի եւ այլն) շուկաներ գտնելը: Բոլոր սկսված եւ սկսվելիք ծրագրերի զարգացման համար առաջարկվեց Ղարաբաղում ստեղծել հատուկ տնտեսական գոտի՝ «օվշորային էլեմենտներով» (առավելագույնս բարենպաստ հարկային, ներդրումային դաշտով): Երկուստեք բոլոր առաջարկությունները ամփոփվեցին հայտարարագրում, որտեղ նախանշված են շահավետ ներդրումների ու համատեղ ծրագրերի ոլորտները գյուղմթերքների վերամշակում, փայտամշակում, շինարարություն, փոքր ՀԷԿ-երի, առեւտրի, տուրիզմի եւ այլ ոլորտներում: Հայտարարագրով կոչ է արվում նաեւ երկու երկրների կառավարություններին ու ԱԺ-ին՝ ամենայն աջակցել բոլոր ոլորտներում գործարարության զարգացմանն ու տնտեսական ինտեգրացմանը: Կնքվեց պայմանագիր Ստեփանակերտում «Բիզնես կոնսալտ» խորհրդատվական ընկերության ստեղծման մասին, ձեռք բերվեցին մի քանի կոնկրետ համաձայնություններ: Համաժողովն ավարտվեց բազմաթիվ այցելություններով դեպի շրջանների ձեռնարկություններ, բնակավայրեր, զորամաս, ուսումնական հաստատություններ: Հայաստան-Արցախ գործարար համաժողովով, կարելի է արձանագրել, սկիզբ դրվեց որակապես նոր տնտեսական համագործակցության փուլի:

ՀՀ նախագահի մամլո գրասենյակի պարզաբանումները Գերմանիային վերադարձվող գրքերի մասին

Վերջին շրջանում մամուլում հաճախ են տեղ գտնում հրապարակումներ, որոնք անդրադառնում են երկրորդ աշխարհամարտից հետո ԽՍՀՄ իշխանությունների կողմից Հայաստան ներմուծված եւ Ազգային ակադեմիայի գրադարանում պահվող գերմանական գրքերն այդ երկրին վերադարձնելու որոշմանը:

Այդ կապակցությամբ ՀՀ նախագահի մամուլի գրասենյակն անհրաժեշտ է գտնում ներկայացնել որոշ պարզաբանումներ.

Նախ, պետք է նկատի ունենալ, որ մշակութային արժեքների պահպանության եւ վերադարձման հարցերը կարգավորվում են ոչ միայն ՀՀ ներքին օրենսդրությամբ, այլեւ միջազգային պայմանագրով /համաձայնագրերով/, որոնք վավերացնելուց հետո կազմում են ՀՀ իրավական համակարգի բաղկացուցիչ մասը /տես ՀՀ Սահմանադրության 6 հոդվածի 5-րդ մասը/: ՀՀ-ն ներկայումս միացած է /ՀՀ Գերագույն խորհրդի 22.06.1993 թ.-ի որոշումներով/ այդպիսի երեք միջազգային ակտերի, այն է՝ «Մշակութային արժեքների ապօրինի ներմուծման, արտահանման եւ սեփականության իրավունքի փոխանցման արգելմանն ու կանխմանն ուղղված միջոցառումների մասին» կոնվենցիային, «Զինված կոնֆլիկտի դեպքում մշակութային արժեքների պաշտպանության մասին» կոնվենցիային եւ վերջինիս կից արձանագրությանը:

Առաջին կոնվենցիայի 7 եւ 15 հոդվածները, որոնց վրա սովորաբար հղում է կատարվում, հենց հիմնավորում են ՀՀ Նախագահի կողմից նման հրամանագրերի ընդունման օրինականությունը: Հիշյալ կոնվենցիայի 15 հոդվածին համահունչ, ՀՀ կառավարության եւ Գերմանիայի կառավարության միջեւ 1995 թ. դեկտեմբերի 21-ին կնքված եւ ՀՀ նախագահի կողմից 1997 թ. հունվարի 10-ին վավերացված՝ «ՀՀ կառավարության եւ Գերմանիայի Դաշնային Հանրապետության կառավարության միջեւ մշակութային համագործակցության մասին» համաձայնագրի 15 հոդվածի համաձայն կողմերը պարտավորվել են փոխադարձաբար վերադարձնել իրենց տարածքում գտնվող՝ մյուս պետության տարածքից ապօրինաբար դուրս բերված մշակութային արժեքները:

Այսպիսով, պետք է նկատի ունենալ, որ խոսքն այլ պետությունից /տվյալ դեպքում՝ Գերմանիայից/ ապօրինաբար ներմուծված մշակութային արժեքների մասին է, արժեքներ, որոնք համաձայն առաջին կոնվենցիայի 4 հոդվածի, չեն դառնում այդ արժեքները իր տարածքն ընդունած պետության մշակութային ժառանգության բաժին /տես նաեւ «Մշակութային արժեքների արտահանման եւ ներմուծման մասին» ՀՀ օրենքի 5 հոդվածը/: Համաձայն նույն կոնվենցիայի 11 հոդվածի, ապօրինի են համարվում մշակութային արժեքների ցանկացած հարկադրական արտահանումը եւ սեփականության իրավունքի փոխանցումը՝ որպես որեւէ պետության կողմից մեկ այլ պետության օկուպացման ուղղակի կամ անուղղակի հետեւանք:

Համաձայն «Զինված կոնֆլիկտի դեպքում մշակութային արժեքների պաշտպանության մասին» կոնվենցիայի 4 հոդվածի 3-րդ կետի, արգելվում է համաձայնագրի մասնակից այլ պետության տարածքում գտնվող շարժական մշակութային արժեքների գողությունը, կողոպուտը, առգրավումը կամ ցանկացած այլ ձեւով ապօրինի յուրացումը:

Այսպիսով, հիշյալ ձեւերով երկրորդ աշխարհամարտից հետո Գերմանիայից դուրս բերված եւ ուղղակի կամ անուղղակի Հայաստան ներմուծված մշակութային արժեքների վերադարձը ոչ միայն չի հակասում գործող օրենսդրությանը, այլեւ ուղղակիորեն բխում է վերջինիս պահանջներից: «Մշակութային արժեքների արտահանման եւ ներմուծման մասին» ՀՀ օրենքի 9 հոդվածի սահմանման համաձայն, Հայաստանի Հանրապետության տարածք ապօրինի ներմուծված մշակութային արժեքները ենթակա են վերադարձման՝ ՀՀ միջազգային պայմանագրերին եւ օրենսդրությանը համապատասխան:

Ինչ վերաբերում է ՀՀ Սահմանադրության 11 հոդվածին, ապա նրա բովանդակությունից ամենեւին չի բխում, որ ապօրինաբար ՀՀ ներմուծված մշակութային արժեքները չեն կարող վերադարձվել դրանց օրինական տիրոջը: Խոսքը միայն այն մասին է, որ ՀՀ տարածքում ցանկացած մշակութային արժեք, այդ թվում՝ ապօրինաբար ներմուծված, մինչեւ դրա վերադարձը պետք է գտնվի պետության հոգածության եւ պաշտպանության ներքո:

Այս ամենից զատ, կա նաեւ հարցի քաղաքական կողմը: Հայաստանի կողմից գերմանական գրքերի վերադարձը, անշուշտ, վերաբերում է մեր երկու երկրների հարաբերություններին եւ պետք է դիտվի հենց այդ համատեքստում: Ինչպես մեր ընդհանուր եվրոպական քաղաքականության գերակայություններում, այնպես էլ երկկողմ հարաբերությունների իմաստով, Գերմանիայի հետ կայուն քաղաքական երկխոսության զարգացումը առաջնային է մեր երկրի համար: Հետեւաբար, անհեռանկարային է մեր հարաբերությունների զարգացման ճանապարհին պահպանել նման խոչընդոտներ, առավել եւս, երբ առկա են նաեւ իրավական պարտավորություններ:

Հայ-գերմանական հարաբերություններում այսօր արդեն իսկ ակնհայտ է զգալի առաջընթաց: Հայաստանը վայելում է Գերմանիայի աջակցությունը եվրոպական կառույցներում ինտեգրվելու, առաջին հերթին Եվրախորհրդին անդամակցելու, Եվրամիության հետ հարաբերությունների ընդլայնման գործում: Մեր երկկողմ հարաբերություններում կարեւոր տեղ է գրավում նաեւ Գերմանիայի աջակցությունը Հայաստանի բարեփոխումների ընթացքին եւ այս հարցում եւս կարող ենք գրանցել որակական փոփոխություններ: Հայաստանի համար էական նշանակություն ունի նաեւ համագործակցությունը միջազգային տարբեր կազմակերպությունների շրջանակներում:

TEXACO-ն մտնում է Հայաստանի շուկա

Նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը երեկ ընդունեց ամերիկյան հանրահայտ TEXACO ընկերության ընդհանուր արտադրանքի փոխնախագահ Քրեյգ Դունկային եւ ընկերության եվրոպայի մասնաճյուղի վառելանյութերի ու քսանյութերի վաճառքի պատասխանատու Պատրիկ վան Հոլեբեկին:

TEXACO-ն հիմնականում զբաղվում է նավթի, բնական գազի հետախուզման աշխատանքներով: Ընկերությունը եւ նրա մասնաճյուղերն իրենց գործունեությունը ծավալում են աշխարհի ավելի քան 150 երկրներում:

Նախագահի հետ հանդիպմանը քննարկվեցին ընկերության կողմից Հայաստանում իրականացվելիք ծրագրերին վերաբերող հարցեր: TEXACO-ի ներկայացուցիչների խոսքերով, առաջիկայում Երեւանում կբացվի ընկերության գրասենյակը: Մուտք գործելով հայաստանյան շուկա, TEXACO-ն, որպես առաջին քայլ, ծրագրում է քսայուղերի առաքման եւ իրացման, ինչպես նաեւ ավտոմեքենաների տեխսպասարկման ծառայությունների կազմակերպում: Նախատեսվում է նաեւ քսայուղերի զտման համատեղ ձեռնարկության հիմնում: Ընկերությունը միաժամանակ նպատակ ունի հանրապետության տարածքում իրականացնել նավթի եւ գազի հետախուզման աշխատանքներ:

Ողջունելով TEXACO-ի նման հայտնի ընկերության մուտքը Հայաստան, Ռոբերտ Քոչարյանը հաջողություններ մաղթեց հետագա աշխատանքում եւ նշեց, որ ընկերությունն իր գործունեության ընթացքում ամենայն աջակցություն կստանա:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մշակույթ

Երբ կինը մենակ է եւ նրա սեղանին թարմ ծաղիկներ են

ԵԴԹ-ի արտիստուհի Գոհար Իգիթյանը փորձում է թատրոնը եւ ինքն իրեն բացատրել

Թատրոնը պայմանականությունների արվեստ է: Հրաչյա Ղափլանյանի անվան Երեւանի դրամատիկական թատրոնի արտիստուհի Գոհար Իգիթյանի համար այս հեռախոսազրույցը նույնպես պայմանական է: Իսկ ինչո՞ւ չպետք է լինի: Մի՞թե կանոնիկ հարցազրույցներն ավելի շատ բան են ասում արտիստուհու մասին...

- Այո՛... Այո՛, ես եմ... Ուրիշ ո՞վ կարող էր լինել: Դու չգիտե՞ս, որ մայրս հազվադեպ է մոտենում հեռախոսին: Հորս մահից հետո նա իրեն աշխարհի հետ ոչ մի կերպ չի ուզում կապել..., Այո՛, անշուշտ սիրել է հորս... Ինչի՞ համար են տղամարդուն սիրում... Չգիտեմ... Ամեն մի կին տղամարդու մեջ սիրելու բան գտնում է... Ե՞ս... Առաջին հերթին կուզեի, որ իմ սիրած տղամարդը խելացի լիներ, բարի, շատ բարի, չլիներ մեծամիտ, սահմանափակ մտածելակերպ չունենար... Գուցե սա է այն հիմնական պատճառը, որ մինչեւ օրս ամուսնացած չեմ... Չէ՛, չէ՛... Դու մի փորձիր ինձ մխիթարել... Ես լավ գիտեմ, որ այս տարիքում կինը դեռ միայն փորձում է սիրել... Ամենակարեւորն այն է, որ այդ տղամարդը, եթե նա հայտնվի, իհարկե, շատ սիրի ինձ, սիրի բոլորից առավել... Անշուշտ... Ես պետք է նախ եւ առաջ սիրեմ նրան... Այո՛, ճիշտ է ասված. «Կինն է տղամարդուն ստեղծում»: Համաձայն եմ... Միայն պետք է տղամարդը խելացի լինի, որպեսզի կինը կարողանա... ցանկանա վերստեղծել այդ տղամարդուն: Թեեւ գիտեմ, որ ոչ մեկը մյուսին փոխել չի կարող: Իմ կարծիքով, դա հնարավոր չէ: Պետք է կինը կարողանա տեսնել այն լավը, լուսավորը, բարին, ինչ կա տղամարդու մեջ: Ու այս ամենը տեսնելով՝ փորձի հենց այս գծերը դարձնել ամենօրյա... Դա վերաբերում է նաեւ տղամարդուն, առաջին հերթին այս ամենը տղամարդուն է վերաբերում: Կնոջն ամեն օր պետք է հրաշալի խոսքեր ասել, գեղեցիկ բաներ անել կնոջ համար: Խոսքերը քիչ են, հասկանո՞ւմ ես... Արարքներն են կարեւոր... Ա՛յ, տես, քիչ առաջ ես բեմի վրա մի կնոջ էի պատկերում: Պերճ Զեյթունցյանի «Հիսուս Նազովրեցին եւ նրա երկրորդ առակերտը» պիեսի բեմադրության մեջ: Ես մի կնոջ եմ ներկայացնում, որը Հուդայի հետ մտերիմ հարաբերությունների մեջ է, փորձում է Հուդային փրկել ավերակումից... Ավետարանում այսպիսի կերպար չկա: Այս կինը Պերճ Զեյթունցյանի մտահղացումն է: Երբ նոր-նոր ծանոթանում էինք պիեսին, երբ դեռ ինձ միայն առաջարկվել էր այս դերը, փորձում էի այս կերպարում Մարիամ Մագդաղենացուն տեսնել... Բայց սա նույնքան Մագդաղենացի Մարիամ է, որքան աստվածամայր Մարիամ, որքան Ղազարոսի քույրերից մեկը... Սա պարզապես մի նոր որակ է,

այս պիեսը Սուրբ գրքի մի նոր ընթերցում է... Պատկերացնո՞ւմ ես, կինը մենակ է, բոլորովին մենակ: Նրա մոտ տղամարդիկ են գալիս, գնում, նրա անկողնով հարյուրավոր տղամարդիկ են անցնում... Բայց կինը մենակ է... Նա մնում է իր տան չորս պատերի մեջ մենակ: Չկա մեկը, որ գա ու մնա: Ու, ահա, գալիս է Իսկարիովտացի Հուդան՝ ավերված մի տղամարդ, երկատված, տառապող մի մարդ... Պերճ Զեյթունցյանը մեծ համարձակություն է դրել: Եվ սա նրան շատերը չեն ների, հատկապես կանոնակարգված թատերագիրները: Հուդան մեր այս բեմադրության մեջ այլ կերպ է հնչում: Սա, իհարկե, առաջին հերթին, Պերճ Զեյթունցյանի մտահղացումն է: Այս ամենին ավելացրեք նաեւ Արմեն Խանդիկյանի համարձակությունը... Այսօր մեր ներկայացմանը ներկա էր Ամենայն հայոց կաթողիկոս Գարեգին Երկրորդը: Չկարողացա իմանալ, թե նա ինչ կարծիք ունեցավ... Բայց ինձ անչափ սիրելի է այս կինը՝ միայնակ, մենավոր այս կինը... Չէի ցանկանա, որ որեւէ կին միայնակ լիներ... Պատկերացնո՞ւմ ես, կինը սքանչելի է եղել բեմի վրա, հրաշալի կերպար է ստեղծել, ծափերի է արժանացել, ծաղիկներ ստացել... Ու ներկայացումից հետո տուն է եկել, մտել իր սենյակը... Սեղանին դեռ թարմ ծաղիկներն են, դեմքին՝ մոր համբույրը, ականջներում դեռ ծափահարություններն են հնչում... Իսկ չկա այն տղամարդը, որին կարողանար պատմել կինը... Ես ուժեղ եմ, կդիմանամ... Վերջին 10 տարում այնքա՞ն կորուստներ ունեցա, ու ամենամեծ կորուստը հորս մահն էր: Բայց ես ուժեղ մարդ եմ, կդիմանամ... Ուժեղ կի՞ն... Չէ, չէի ուզենա ուժեղ կին լինել: Ուժեղ կինը սարսափելի բան է: Ես կանացի շատ թուլություններ ունեմ, անչափ զգացմունքային եմ, շատ շուտ եմ հուզվում, չեմ սիրում, երբ ինձ հետ խոսելիս որեւէ մեկը ձայնը բարձրացնում է: Անմիջապես լաց եմ լինում... Այո՛, այո՛... Դա քեզ զարմացնո՞ւմ է... Մի՞թե... Շատ կարճ լաց եմ լինում, անմիջապես էլ ձայնս կտրում եմ... Թատրոնո՞ւմ... Այստեղ էլ է եղել... Բայց, հասկանո՞ւմ ես, ես այստեղ ոչ մեկից չեմ նեղանում, քեն չեմ պահում... 12 տարի այստեղ եմ... Սա իմ տունն է դարձել: Մարդն ինչպե՞ս կարող է իր տնից նեղանալ... Միայն ութ ամսով եղա փորձարարական թատրոնում, ուր գլխավոր դերերում էի միշտ: Երբ եկա դրամատիկական, հասկացա, որ զրոյից պետք է սկսեմ: Բայց չվախեցա: Սկսեցի... Հիմա այստեղ՝ իմ թատրոնում շա՞տ բան եմ արել... Չգիտեմ: Միայն գիտեմ, որ ավելին կարող եմ անել... Բարի գիշեր... Ի՞նչ եմ անելու... Կծկվելու եմ իմ սենյակում ու խոսելու եմ ինքս ինձ հետ... Մի ծիծաղիր եւ մի սրդողա... Չէ՛, չեմ խենթացել: Պարզապես սիրում եմ ինքս ինձ հետ խոսել... Տա Աստված, որ մի օր կարողանամ մենախոսություն պատրաստել հենց այս իմ գիշերային զրույցներից... Բարի գիշեր, սիրելի՛ս: Ցանկանում եմ, որ վաղվա օրն էլ սիրով բացվի քեզ համար... Մեր բոլորի համար... Միայն՝ սիրով...

ՍԵՐԳԵՅ ԳԱԼՈՅԱՆ

Բարեկամության միջազգային կամուրջ

ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղարի վերջերս հրապարակված ուղերձը չշրջանցեց նաեւ հայ հասցեատերերին, քանի որ Հայաստանում դեռեւս խորհրդային տարիներին, 1965-ից սկսած, գործել են կամավորական կառույցներ, որոնք ներկայումս էլ առկա են եւ հավաքված ուսանողական ջոկատների համապատասխան շտաբի հովանու ներքո: Ուղերձում, ուր Կոֆի Անանը կամավորականի առաքելությունը սահմանածներին դասում է մարդու իրավունքների կարեւոր պաշտպանների շարքը, նշվում է նաեւ, որ ՄԱԿ-ի գլխավոր համաժողովի նախաձեռնությամբ 2001 թ. արդեն անվանված է միջազգային կամավորականի տարի:

Այդ լուրը, որը միաժամանակ գնահատանքի խոսք է՝ կամավորականին ուղղված, ոգեւորությամբ էր ընդունվել այս համաշխարհային կազմակերպության հայաստանյան կառույցի կողմից, որն, ի դեպ, տարիներ ի վեր ապացուցել է իր կենսունակությունը: Երբեմնի ուսանողական շինջոկատներ կոչված կամավորական աշխատանքների ծառայությունը երկրի անկախացումից հետո հնարավորություն ստացավ նաեւ միջազգային փոխանակումներ կատարելու: Կամավորականների դերում, գերազանց մեծամասնությամբ, ուսանողներն են:

Կամավորականները հանգրվանում են ճամբարներում, որոնք կարող են գտնվել ինչպես Հայաստանում, այնպես էլ իրենց հյուրընկալող ցանկացած այլ երկրում: առաջին այդ երկրների ցանկում, որ այցելել են մեր կամավորականները, եվրոպական պետություններն են եւ Ա. Նահանգները: Իսկ Հայաստանն իր ճամբարներում արդեն հասցրել է հյուրընկալել ուսանողների, որոնք ներկայացրել են Ճապոնիան, Կորեան եւ Շենգենի երկրները:

Ճամբարներում սերտ շփում է հաստատվում հայ եւ օտարազգի ուսանողների միջեւ, համատեղ ապրելու եւ աշխատելու փաստը նպաստում է նրանց բարեկամությանը: Կամավորական ծառայությունը, որը գոյատեւում է, սեփական միջոցներից բացի, նաեւ հովանավորության հաշվին, բազմիցս ֆինանսավորվել է Հայաստանում օտարերկրյա դեսպանատների կողմից: Ֆրանսիայի դեսպանատունն, օրինակ, 1995-ից ի վեր սատարել է Օշականում տեղակայված ճամբարի հավաքակայանությունը, ինչպես այս տարի սանձազերծ Բրիտանիայի դեսպանատունը: Քանի որ անդրադարձանք ծրագրի ֆինանսական կողմին՝ շտաբում հետաքրքրվեցինք եւս մի «մանրուքի»՝ ուսանողական վճարումների կարգի վերաբերյալ: Պարզվեց, որ հայաստանյան ճամբարների ծախսը ուսանողների համար հոգում է կամավորականների միությունը, իսկ հայ ուսանողներին հյուրընկալող որեւէ երկրում՝ մեր միության գործընկեր կազմակերպությունը: Ուսանողներին մնում է հոգալ փաստաթղթերի ձեւակերպման չնչին ծախսը:

Այսօր ուսանող-կամավորականների համապատասխան շտաբում ժամանակավոր ու հարաբերական դադար է. ուսանողների հավաքագրումն ավանդաբար սկսվում է գարնանից: «2000 թ. գործունեության ծրագրերն արդեն մշակված է, եւ ամռանը կմեկնարկեն ճամբարային աշխատանքները», ասես որպես հուսքեր վստահեցրին կամավորական-ուսանողները:

Ա. Բ.

ՖՐԵԶՆՈ

Սարոյանի եւ Վարազի մտերմությունը

Ֆրեզնոյից լույս տեսնող Մերի Լայզա Դասելը «Արմինյըն միռոր սփեքթեյթոր» շաբաթաթերթի նոյեմբերի 20-ի համարում տեղեկացնում է, որ Վիլյամ Սարոյանի հիշատակը հավերժացնող մի քանդակ Ֆրեզնոյի կենտրոնից տեղափոխվել է քաղաքի Կալիֆոռնիա համալսարանի արվեստի եւ նախագծման բաժինը դասախոսների հսկողության տակ ուսանողների կողմից վերականգնվելու նպատակով:

Քանդակը յուրօրինակ ստեղծագործություն է 1995-ին վախճանված դարի ինքնատիպ արվեստագետներից մեկի Վարազ Սամուելյանի, որի մյուս «Սասունցի Դավիթ» քանդակը վաղուց տեղադրված է Ֆրեզնոյի «Քորթհաուս» այգում: Սարոյանի եւ Սամուելյանի մտերմությունը հավերժացնելու միտքն առաջացել է Ֆրեզնոյի Հայկական ուսումնասիրությունների կենտրոնի պրոֆեսոր Տիգրան Գույումջյանի նախաձեռնությամբ ու թեեւ տեղադրման ճշգրիտ վայրը որոշված չէ, այն փաստը, որ տասը մետրանոց քանդակը բարձիթողի վիճակից ուշադրության է արժանանում եւ վերականգնվում՝ գոհացնող է:

Գույումջյանի խոսքերով, վերականգնման աշխատանքները իրականացվել են շնորհիվ համալսարանի նախագահ Ջոն Ուելշի ջանքերի եւ քանդակի վարպետ պրոֆ. Էդ Գիլումի նվիրվածության: Վերջինս հանձն է առել ղեկավարել ուսանողների աշխատանքը: Դա ինչպես Վարազի, այնպես էլ Սարոյանի շատ բաներով եզակի աշխատանքներին եւ ներաշխարհներին ծանոթանալու «հիանալի առիթ է լինելու ուսանողների համար», ասել է նա:

Համալսարանի Հայկական ուսումնասիրությունների կենտրոնը նպատակահարմար է համարել վերականգնման աշխատանքներին մասնակից ուսանողներին շնորհել հատուկ կրթաթոշակ: Գույումջյանի ջանքերով, ի դեպ, համալսարանը ձեռք է բերել Վարազ Սամուելյանի արվեստի գործերի մեծ մասը: Քաղաքի պաշտոնական այրերը մեծ հետաքրքրություն են ցուցաբերել քանդակի համար հարմար վայր ընտրելու առնչությամբ: Առաջարկված վայրերի թվում են քաղաքի կենտրոնական մասում գտնվող Վիլյամ Սարոյան թատրոնի մոտակայքը եւ «Սելանդ Արենա» հրապարակը:

Հ. Օ.

Շնորք՝ առանց շեփորի

Բոխումի սփյուռքի եւ ցեղասպանության ինստիտուտը նշեց իր 5 տարին

Սկզբում՝ Շուման, ապա՝ Կոմիտաս, Էդվարդ Միրզոյան: Արա Մալիքյանի ջութակն ու Մերուժ Գրանճյանի դաշնամուրը նոյեմբերի 27-ին Բոխումի թանգարանում անցկացված հոբելյանական հավաքի լավագույն նրբերանգը դարձան:

Մեկ ընչով «Մեծ հոբելյան» բնութագրվեց 5 տարվա կենսագրություն ունեցող գիտական հաստատության տարեդարձը պետական այրերի եւ գիտնականների կողմից: 1994-ին Բոխումի համալսարանում դոկտ. Միհրան Դաբաղի ջանքերով հիմնադրված սփյուռքի եւ ցեղասպանության անվանյալ ինստիտուտը հասցրել է իր հարկի տակ գումարած տարբեր գիտաժողովների արդյունքում բարեկամ-գործընկերների լայն շրջանակ ստեղծել՝ Բոխում քաղաքը դարձնելով ցեղասպանության խնդիրներով զբաղվող գիտնականների հանդիպատեղի: Նոյեմբերի 26-ին սկսված եռօրյա գիտաժողովին էլ կարելի է ամենատարբեր գիտական հայտարարություններ ներկայացնող գիտնականների տեսնել՝ Լուչիան Հյոլշեր (Բոխում), Քլաուս Բերշ (Դույսբուրգ), Զիգմունդ Բաուման (Լիդս), Փիթեր Լոնգերիխ (Լոնդոն), Գերտ Մաբենքեռ (Բեռլին), Ռիչարդ Հովհաննիսյան (Կալիֆոռնիա) եւ ուրիշներ: Բռնությունների, ցեղասպանության մասին բազմաբեւեռ զեկուցումներ եւ մեկնաբանություններ՝ գիտական զուսպ, «ընդդիմադիր» հարցերով եւ բանավեճի բաց երկխոսությամբ: Սա թերեւս արդեն մեջքը շտկած (նկատի ունենք այն հանգամանքը, որ շուտով ինստիտուտը բնակարանամուտ պիտի նշի, իսկ նոր, ընդարձակ հասցեի մասին կպատմենք առանձին) եւ հաստատության կայացման լավագույն շերտն էր, որն ի տարբերություն մեր ականջը ծանծրացրած ռիթմերի, զուրկ էր ամպագոռգոռ կենսածեւերից ու ժանյակ հիշեցնող դարձվածքներից: Ընդմիջումներին սուրճի եւ շամպայնի գավաթների շուրջ ընթացող մեր զրույցների ընթացքում հյուր գիտնականները գնահատեցին այն տեւական աշխատանքը, որին լծված է գիտական հիշյալ կենտրոնը, նկատել տվեցին, որ ինստիտուտի 5 տարվա լուրջ կենսագրությունն ապացուցում է, որ կարող է դառնալ Եվրոպայում ճանաչված գիտական կենտրոն:

Պատմաբան Ռիչարդ Հովհաննիսյանը դրական արձագանքեց, թե ինստիտուտը ոչ միայն Հայոց ցեղասպանության հարցն է արծարծում, այլեւ հրավիրյալ գիտնականների զեկույցի նյութ են դառնում մարդկության դեմ ուղղված տարբեր բռնություններ:

Կալիֆոռնիայից ժամանած պատմաբանը միակ հայ գիտնականն էր, որ մասնակցում էր եռօրյա գիտաժողովին: Հանդիսավոր արարողության օրը դահլիճում եւ միջանցքներում գերմանահայերի նկատեցի, բայց նրանք, եթե կուզեք ավելի ստույգ, բարեկամական շերտն էին ներկայացնում:

Սա հայազուրկ մի հավաք էր, ասաց դոկտ. Միհրան Դաբաղը, մեր հրավերին ոչ ՀՀ դեսպանությունից, ոչ էլ առաջնորդարանից չեն արձագանքել:

ԱՆԱՀԻՏ ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ
Գերմանիա

ՕՐԱՑՈՒՅՑ

Դեկտեմբերի 7

- Մ. թ. ա. 43 թ. մահացել է հռոմեացի հռչակավոր հռետոր, քաղաքական գործիչ եւ գրող Մարկոս Տուլիոս Ցիցերոնը (Կիկերոն):
- 1542 թ. ծնվել է շոտլանդական թագուհի Մարիա Ստյուարտը:
- 1732 թ. Լոնդոնում բացվել է Եվրոպայի հնագույն օպերային թատրոններից մեկը՝ «Քովենթ Գարդենը»:
- 1863 թ. ծնվել է իտալացի կոմպոզիտոր Պյետրո Մասկանյին:
- 1941 թ. Ճապոնիան հարձակվում է Խաղաղ օվկիանոսում գտնվող ամերիկյան ռազմական բազայի՝ Փըրլ Հարբորի վրա, որի հետեւանքով ԱՄՆ-ը մտնում է Համաշխարհային պատերազմի մեջ:
- 1988 թ. տեղի է ունեցել Սպիտակի երկրաշարժը՝ մարդկության պատմության մեջ ամենամեծ աղետներից մեկը: Աստված տա, որ Բարձրյալն իր գթասրտությունից զերծ չպահի հայ ժողովրդին, եւ դա լինի նրան բաժին ընկած վերջին փորձությունը:
- Այսօր հին հայկական տոմարով Տրէ ամսվա Աստղիկ օրն է:

ՆԱԻՐԱ ԹԱԴԵՎՈՍՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մարզական

ՀՈԲԵԼՅԱՆ

Օղակների արքան 70 տարեկան է

Երեկ Ստանիսլավսկու անվան թատրոնում հանդիսավորությամբ նշվեց հայկական սպորտի փառաբանված ներկայացուցիչներից մեկի՝ լեգենդար մարմնամարզիկ Ալբերտ Ազարյանի 70-ամյա հոբելյանը:

Ալբերտ Ազարյանը երկարատեւ մարզական ուղի է անցել: Նա 1956 թ. եւ 1960 թ. օլիմպիական խաղերում 3 ոսկե եւ 1 արծաթե մեդալ է նվաճել, աշխարհի, Եվրոպայի եւ ԽՍՀՄ առաջնություններում դարձել է չեմպիոն եւ մրցանակակիր: Նա հանդես է եկել շուրջ չորս տասնյակ երկրների մրցապարեզներում՝ ամենուրեք տարածելով հայկական սպորտի փառքը: Ազարյանն ընդհանուր առմամբ 45 ոսկե, 42 արծաթե եւ 10 բրոնզե մեդալ է նվաճել ամենաբարձր կարգի առաջնություններում: Ալբերտ Ազարյանն ամբողջ աշխարհին հայտնի է օղակների վրա կատարած իր խաչով: Մարմնամարզության մեջ այն հայտնի է «Ազարյանի խաչ» անունով, իսկ ինքը՝ լեգենդար մարզիկը, վաղուց ի վեր պատմության մեջ մտել է իբրեւ Օղակների արքա:

Մեծ է Ալբերտ Ազարյանի դերը մեզանում մարզաձեւի զարգացման գործում: Իր ավագ ընկերոջ եւ թիմակցի Հրանտ Շահինյանի հետ միասին նա մարմնամարզության իրոք հայկական դպրոց ստեղծեց: Նրանցից հետո մրցահարթակ ելան շատ ու շատ ճանաչված մարմնամարզիկներ, որոնք նոր փառք բերեցին հայրենի սպորտին: Ալբերտ Ազարյանի ուղիով գնաց նաեւ որդին՝ Էդուարդը, որը մեծ հաջողությունների հասավ, մասնավորապես 1980 թ. Մոսկվայում կայացած օլիմպիական խաղերում նվաճեց չեմպիոնի կոչումը:

Իր մարզական հարուստ ուղին ավարտելուց հետո Ալբերտ Ազարյանը հիմնել ու ղեկավարում է ճարտարապետության մարմնամարզության դպրոցը: Սա մարզական կադրերի իսկական դարբնոց է: Նրա սաները հաջողությունների են հասել տարբեր մակարդակի մրցումներում:

Ալբերտ Ազարյանի կատարածը բարձր գնահատականի է արժանացել: Նա սպորտի վաստակավոր վարպետ է, վաստակավոր մարզիչ, ֆիզիկական կուլտուրայի եւ սպորտի վաստակավոր գործիչ: Տարիների ընթացքում Ազարյանն արժանացել է բազմաթիվ պարգեւների: Դրանցից ամենավերջինը Միջազգային օլիմպիական կոմիտեի գործկոմի նիստի որոշմամբ շնորհված օլիմպիական շքանշանն է, որի մասին տեղեկացրել է ՄՕԿ-ի նախագահ Խուան Անտոնիո Սամարանչը:

Հանդիսավոր երեկույթի սկզբում ՀՀ մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի նախարար Ռոլանդ Շառոյանը հրապարակեց հանրապետության նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի շնորհավորական ուղերձը: Նշվեց, որ Ալբերտ Ազարյանը պարգեւատրվել է Մովսես Խորենացու անվան շքանշանով: Նախարարությունը հոբելյարին պարգեւատրեց պատվոգրով:

Ալբերտ Ազարյանի անցած ուղու, մարզչական-մանկավարժական գործունեության մասին խոսեց ՀԱՕԿ-ի փոխնախագահ, ֆիզկուլտուրայի հայկական պետական ինստիտուտի պրոռեկտոր, պրոֆեսոր Միքայել Իսպիրյանը: Բոլոր ելույթ ունեցողները՝ ՀԱՕԿ-ի նախագահ Բենուր Փաշայանը, կրթության եւ գիտության փոխնախարար Միդա Թոփուզյանը, ֆիզկուլտուրայի ինստիտուտի ռեկտոր Վահրամ Առաքելյանը, ՕՀՀՌ-ի տնօրեն Դերենիկ Գաբրիելյանը, «Հրազդան» մարզահամալիրի տնօրեն Հարություն Քեհեյանը, երգչուհի Բելլա Դարբինյանը, «Գլխավոր ոգնի» Արամայիս Սահակյանը, մարզաշխարհի ներկայացուցիչները, բոլորը, բոլորը (ամենին հնարավոր էլ չէ թվարկել) շատ ջերմ խոսքեր ասացին հոբելյարի մասին: Ելույթներն ընդմիջվում էին սպորտային ու գեղարվեստական մարմնամարզիկների, ակրոբատների, գեղարվեստական համույթների կատարումներով: Վերջում շնորհակալական հուզված խոսք ասաց Ալբերտ Ազարյանը:

Երբեք չես ասի, թե նա 70 տարեկան է: Ու հավատում ես, որ երիտասարդական ավյունով լեցուն այս մարդը դեռ շատ բան կանի հայկական սպորտի, հարազատ երկրի համար: Առողջություն ու երկար տարիների կյանք ցանկանանք բոլորիս սիրելի Ալբերտ Ազարյանին:

Վճռական մրցամարտը կկայանա Գյումրիում

Ֆուտբոլի Հայաստանի առաջնության 35-րդ տուրում ուշադրության կենտրոնում «Ցեմենտ»-«Շիրակ» հանդիպումն էր, որի ելքը մեծապես կարող էր ազդել ոսկե մեդալների բաշխման վրա: Թվում էր, թե «Շիրակի» խնդիրն ավելի դյուրին է. գյումրեցիներին բավարարում էր նույնիսկ ոչ-ոքի արդյունքը: Սակայն պարզ էր նաեւ, որ «Ցեմենտը» ներդնելու է իր ողջ կարողությունները եւ ամեն ինչ անելու է չեմպիոն դառնալու վերջին հնարավորությունը ձեռքից բաց չթողնելու համար: Խաղակիցքն էլ բարեհաջող դասավորվեց «Ցեմենտի» համար: «Շիրակը» շուտով խաղադաշտում մնաց 10 ֆուտբոլիստով. մրցավար Սլավա Ղազարյանը դաշտից հեռացրեց Արարատ Հարությունյանին: Սակայն դա «Շիրակի» համար միակ փորձությունը չէր: Պաշտպանվելով 10 խաղացողով՝ երկրորդ խաղակեսի սկզբին «Շիրակին» նոր փորձություն էր սպասում: Թիմը պատժվեց 11 մ հարվածով: Բայց դրան էլ հյուրերը դիմացան: «Շիրակի» դարպասապահ Արթուր Հովհաննիսյանը ետ մղեց Տիգրան Հովհաննիսյանի 11 մ հարվածը: «Ցեմենտը» շարունակում էր անընդհատ ճնշում գործադրել մրցակցի դարպասի վրա, բայց բոլոր ջանքերն ապարդյուն էին անցնում: Եվ երբ ընթանում էր արդեն ավելացված ժամանակի 5-րդ րոպեն, մարզական բախտը զարմանալիորեն կրկին ժպտաց «Ցեմենտին», ինչպես դա պատահել էր «Երեւանի» եւ «Կիլիկիայի» հետ հանդիպումներում: Հյուրերի տուգանային հրապարակում գնդակը դիպավ շիրակցիներից մեկի ձեռքին, եւ մրցավարը նշանակեց 11 մ հարված: Այս անգամ Արամ Հակոբյանի հարվածը հասավ նպատակին: «Շիրակն» ավարտեց ելույթներն առաջնությունում, իր համար առնվազն ապահովելով արծաթե մեդալները, իսկ ահա «Ցեմենտին» չեմպիոնի տիտղոսը պահպանելու համար հարկ կլինի եւս մեկ անգամ հաղթահարել գյումրեցիների դիմադրությունը, այս անգամ Գյումրիում՝ տեղի համանուն թիմի հետ վաղը կայանալիք մրցախաղում:

Այն, որ «Գյումրին» պատրաստվում է մարտահրավեր նետել «Ցեմենտին», ապացուցեց «Երեւանի» հետ հանդիպումը, որն ավարտվեց 2-2 հաշվով: Դա «Զվարթնոցին» հնարավորություն ընձեռեց, անկախ վերջին տուրում «Էրեբունու» հետ հանդիպման արդյունքից, առաջնությունում գրավել 4-րդ տեղը՝ շնորհիվ «Երեւանի» հետ անձնական խաղերում խփած եւ բաց թողած գնդակների լավագույն տարբերության:

Նախավերջին տուրում «Զվարթնոցը» հյուրընկալվել էր «Կիլիկիային»: Թեեւ վերջինիս համար խաղն այլեւս ոչ մի նշանակություն չուներ, սակայն ի պատիվ դաշտի տերերի, նրանք մարզական ազնիվ պայքար մղեցին եւ խաղացին մինչեւ վերջ: Այդ խաղում «Կիլիկիայի» կազմում կրկին դաշտ մտան Քարամյան եղբայրները, որոնց շնորհիվ թիմի գրոհները մեծ վտանգ էին պարունակում: Խաղադաշտում սուր մրցակցություն ծավալվեց: Առաջին խաղակեսում հաջողությունն ուղեկցեց «Կիլիկիային»: 45-րդ րոպեին Սերգեյ Էրզրումյանը մտնելով տուգանային հրապարակ, դարպասապահի գլխավերեւով գնդակն ուղարկեց դարպասը: Երկրորդ խաղակեսը դեռ նոր էր սկսվել, երբ Մկրտիչ Հովհաննիսյանին վայր գցելու համար նշանակվեց 11 մ հարված, որն իրացրեց Սարգիս Նազարյանը: Իսկ խաղավերջում Մկրտիչ Հովհաննիսյանը խփեց հաղթական գնդակը՝ 2-1 հաշվով հաղթանակ պարգեւելով «Զվարթնոցին»:

Մրցաշարային աղյուսակ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Շիրակ	32	23	3	6	93-30	72
2. Ցեմենտ	31	22	4	5	76-19	70
3. Արարատ	31	21	6	4	59-20	69
4. Զվարթնոց	31	15	6	10	49-38	51
5. Երեւան	32	15	6	11	60-43	51
6. Էրեբունի	31	12	5	14	41-43	41
7. Կիլիկիա	31	10	4	17	56-51	34
8. Գյումրի	31	2	2	27	23-114	8

ԱՇՈՏ ՏԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ

ՇԱԽՄԱՏ

Ամրապնդեցին դիրքերը

Ավարտին է մոտեցել Բաթումում անցկացվող Եվրոպայի 12-րդ թիմային առաջնությունը: Ուրախությամբ տեղեկացնենք, որ Հայաստանի ե՛ւ տղամարդկանց, ե՛ւ կանանց հավաքականները վերջին երեք տուրերում ավելի ամրապնդեցին իրենց դիրքերը: Մեր տղամարդկանց քառյակը 5-րդ տուրում 2,5-1,5 հաշվով հաղթեց Բուլղարիայի թիմին, հաջորդում նույն հաշվով պարտություն կրեց անգլիացիներից, սակայն 7-րդում, 3-1 հաշվով հաղթելով հոլանդացիներին, շարունակում է վստահորեն գլխավորել առաջնությունը: Մեր ընտրանին (Սմբատ Լպուտյան, Արտաշես Մինասյան, Աշոտ Անաստասյան, Լեւոն Արոնյան) մրցումների ավարտից երկու տուր առաջ 28 հնարավորից վաստակել է 18,5 միավոր: Երկրորդ-չորրորդ տեղերում ընթացող Հունգարիայի, Բուլղարիայի եւ Լեհաստանի հավաքականներն ունեն 17-ական միավոր: Հինգերորդ տեղում 16,5 միավորով ընթանում է Ուկրաինայի հավաքականը: Ութերորդ տուրում հենց այս ուժեղ թիմի հետ էլ մրցելու են մեր շախմատիստները:

Շարունակում են ուրախացնել նաեւ մեր շախմատիստուհիները: 5-րդ եւ 6-րդ տուրերում նրանք միեւնույն 1,5-0,5 հաշվով հաղթեցին համապատասխանաբար Լեհաստանի եւ Վրաստան-III թիմերին, իսկ 7-րդում ոչ-ոքի՝ 1-1 ավարտեցին հանդիպումը միանձնյա առաջատար Հարավսլավիայի հավաքականի հետ: Յոթ տուրից հետո Հայաստանի շախմատիստուհիներն ունեն 9 միավոր (14 հնարավորից) եւ Բուլղարիայի ու Ռումինիայի ներկայացուցիչների հետ բաժանում են երրորդ-հինգերորդ տեղերը: Իսկ առաջնության աղյուսակը 10-ական միավորով գլխավորում են Հարավսլավիայի եւ Սլովակիայի հավաքականները: Հենց վերջինիս հետ էլ 8-րդ տուրում մրցելու է մեր հանրապետության թիմը:

ՖՈՒՏԲՈԼ

Եվրագավաթների համար

Այսօր ու վաղը Չեմպիոնների լիգայի երկրորդ փուլի մասնակիցները կանցկացնեն երկրորդ տուրի խաղերը: Այսօր կմրցեն երրորդ եւ չորրորդ, վաղը առաջին եւ երկրորդ խմբերի թիմերը:

Ահա թե ով զույգերը կպարզեն իրենց հարաբերությունները. երրորդ խումբ՝ «Բավարիա» (Գերմանիա)-«Դինամո» (Ուկրաինա), «Ռեալ» (Իսպանիա)-«Ռոզենբորգ» (Նորվեգիա), չորրորդ խումբ՝ «Լացիո» (Իտալիա)-«Չելսի» (Անգլիա), «Ֆեյենոորդ» (Հոլանդիա)-«Օլիմպիկ» (Ֆրանսիա), առաջին խումբ՝ «Բարսելոնա» (Իսպանիա)-«Սպարտա» (Չեխիա), «Պորտո» (Պորտուգալիա)-«Հերտա» (Գերմանիա), երկրորդ խումբ՝ «Մանչեստր յունայթեդ» (Անգլիա)-«Վալենսիա» (Իսպանիա), «Բորդո» (Ֆրանսիա)-«Ֆիորենտինա» (Իտալիա):

Հինգշաբթի օրը՝ դեկտեմբերի 9-ին, մրցապարեզ կմտնեն նաեւ ՈՒԵՖԱ-ի գավաթի խաղարկության 1/16 փուլի մասնակիցները: Նրանք կանցկացնեն պատասխան հանդիպումները:

Մյուս թիմերից մեկ շաբաթ ուշացումով իրենց առաջին խաղն անցկացրեցին «Սպարտակ» (Ռուսաստան) եւ «Լիդս» (Անգլիա) թիմերը: Քանի որ անբարենպաստ եղանակի պատճառով հնարավոր չեղավ Մոսկվայում խաղալ, հանդիպումը տեղափոխվեց Սոֆիա: Բուլղարիայի մայրաքաղաքի Գեորգի Ասպարուխովի անվան մարզադաշտում կայացած խաղը հաջողություն բերեց սպարտակցիներին 2-1: Հաշիվը 14-րդ րոպեին բացեց «Լիդսի» ավստրալացի լեգեոնական Գարի Կյուելը, բայց առաջին խաղակեսի վերջում մոսկվացի Ալեքսանդր Շիրկոն խփեց պատասխան գոլը: Երկրորդ խաղակեսի միջնամասում բրազիլացի Ռոբսոնի դիպուկ հարվածը «Սպարտակին» հաղթանակ բերեց: Այժմ մոսկվացիներին ծանր պայքար է սպասում պատասխան հանդիպման ժամանակ:

ԲԱԺԻՆԸ ՎԱՐՈՒՄ Է
ՌԱՖԻԿ ԱՎԱԳՅԱՆԸ

ԽԱՉԲԱՌ

Նախորդ համարում տպագրված մրցանակային խաչբառի պատասխանները

Ուղղահայաց

1. Բեմոլ: 2. Կարոս: 3. Դադիվանք: 4. Փուքրու: 5. Զեմմի: 7. Քերոն: 8. Ուրմիա: 9. Դիետա: 10. Նարոտ: 15. Աղասի: 16. Վրացի: 17. Անապա: 18. Նառմի: 20. Կաֆկա: 21. Ավլոս: 24. Վահանյան: 25. Լախտի: 26. Արյուն: 28. Խլուրդ: 29. «Երկիր»: 30. Թախիծ: 31. Սավան: 32. Բրետ: 33. Երկիր:

Հորիզոնական

1. Բաբեկ: 4. Փիրուզ: 6. Ամաղու: 7. Քամյու: 9. Դաման: 11. Ակիֆթ: 12. Լիմեդ: 13. Ուռենի: 14. Նարվա: 17. Ազնոն: 19. Ակնաս: 22. Փափազյան: 23. Լոնգֆելո: 25. Լիբիա: 27. Արասի: 28. Խամսե: 30. «Թայիս»: 32. Բյուֆե: 34. Ակներ: 35. Իշխան: 36. Դակար: 37. «Այախս»: 38. Ծեփոն: 39. Տարիր:

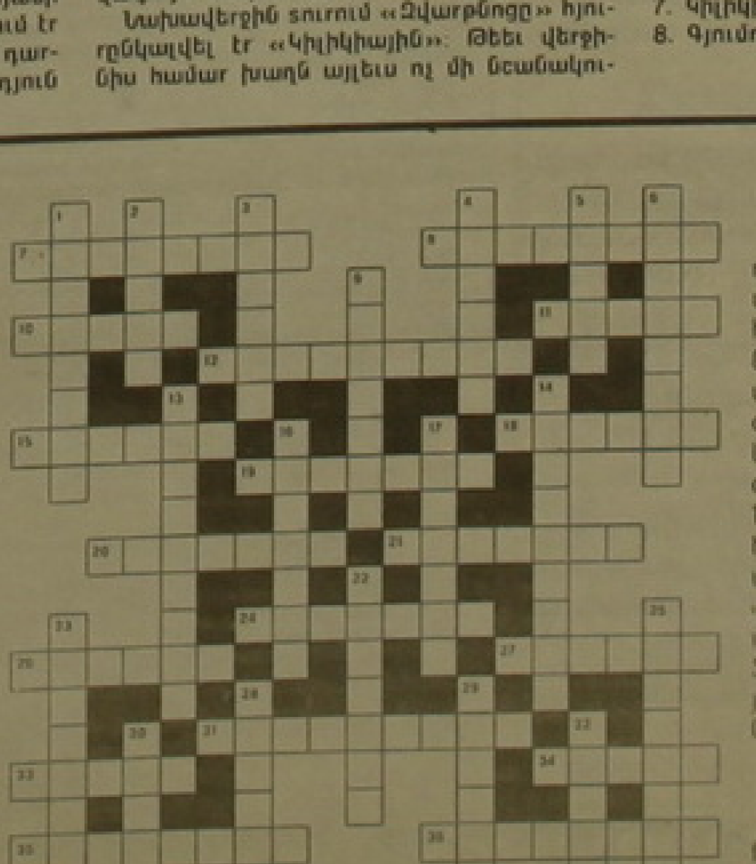

Ուղղահայաց

1. ԽՍՀՄ-ում օրգանական քիմիայի հիմնադիրներից: 2. Դեսեկտիվ ժանրով ստեղծագործող անգլիացի կին գրող: 3. Պաշտամունքի վայր հին Եգիպտոսում, որտեղ գտնվող հուշարձանները կառուցել է Ռամզես II փարավոնը մ. թ. ա. XIII դարում: Աբու ...: 4. Հայազգի ատամնաբույժ: 5. Նահանգ ԱՄՆ-ում: 6. Վան քաղաքի կենտրոնի անվանումը: 9. Գոնչարովի ստեղծագործություններից: 13. Մեկի տեսակ, ազարիկոն: 14. Հայ գինեկոլոգ: 16. Ֆիրդուսու պոեմը: 17. Խոսքի մաս: 22. Զարդաքար: 23. Զվարթ, թեթեւամիտ բովանդակությամբ ոչ մեծ երգ: 25. «Վարդերը եւ Մարգարիտան» ֆանտաստիկ վեպի հեղինակը: 28. Ռուս բնանկարիչ: 29. Ֆրանսահայ բեմադրապետ նկարիչ: 30. Հայերի սիրած ճաշատեսակը: 32. Ամերիկացի թենիսիստուհի:

Հորիզոնական

7. Կենդանակերպի համաստեղություն երկնքի հյուսիսային կիսագնդում: 8. Գյուղ Հայաստանում, Գորիս քաղաքից հարավ: 10. «Ֆաուստի» հեղինակը: 11. Ուզբեկ գրող: 12. Բնության սեզոնային երեւույթների, դրանց սկսման ժամկետների եւ այդ ժամկետները կանխորոշող պատճառների մասին գիտելիքների համակարգ: 15. Պատմական մարզ Ադրբեջանի հյուսիսում: 18. Մարդու ստեղծագործական ծիրի, տաղանդի բարձրագույն աստիճանը: 19. Նստվածքային ապար, որն առաջանում է լուծույթներից բյուրեղացման ճանապարհով: 20. Ըստ ավանդության, Մինոտավրոս հրեշին լաբիրինթոսում սպանելու գործում (թելի կծիկի հնարքով) Թեսեւսին օգնած դիցուհին: 21. Դրայզերի վեպերից: 24. Սոցարտի անունը: 26. Վարչական կենտրոն Ադրբեջանում: 27. Այծի ոտքերով ու ականջներով, պառանու տեսքով պատկերված Աստված: 31. Հայ նկարիչ, արվեստաբան: 33. Նվիկազգի բույս մազցրող, հատ ընձյուղներով լիան: 34. Հայկ Նահապետի ժառանգներից: 35. Մաշկաբույր: 36. Երգիծական բնույթի գեղարվեստական հրապարակախոսական գրական ժանր:

Կազմեց Է. ԱՎԵՏԻՍՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

օրվա հետքերով

ՏԱՐԱԾԱՇՐՋԱՆ

«Եթե Ռուսաստանը նախապատվությունը տալիս է Հայաստանին, մեր մեղքը չէ»

Ասում է Ադրբեջանի արտգործնախարարը

ԵՐԵՎԱՆ, 4 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ադրբեջանի նախկին արտգործնախարար Թոֆիկ Զուլֆուգարովին այս տարվա հոկտեմբերին փոխարինած ԱԳ նոր նախարարը՝ 47-ամյա բանասիրության դոկտոր եւ Թուրքիայի Աթաթուրքի անվան համալսարանի պրոֆեսոր Վիլայաթ Գուլիեւը դեկտեմբերի 3-ին ընդարձակ հարցազրույց է տվել Մոսկվայի «Նեզավիսիմայա գազետա» թերթին՝ ներկայացնելով տարածաշրջանային հարցերի վերաբերյալ Ադրբեջանի մոտեցումները:

«Մեզ չի գոհացնում Ղարաբաղյան խնդրում Ռուսաստանի որդեգրած դիրքորոշումը,- ասել է նախարարը: Հակամարտության լուծումը մեծ չափով կախված է տարածաշրջանի երկրների հետ Մոսկվայի ունեցած հարաբերություններից: Եթե Ռուսաստանը միակողմանիորեն չպաշտպաներ Հայաստանին, չընդլայներ նրա հետ ռազմական համագործակցությունը, այնտեղ սպառազինություն չառաքեր, ապա տարածաշրջանում այսպիսի լարված իրավիճակ չէր առաջանա: Ռուսաստանը, այսօրվա դրությամբ, հակամարտության լուծման խնդրում դրական դիրքորոշում չի որդեգրել: Չի զգացվում նաեւ ԵԱՀԿ Մինսկի խմբում Ռուսաստանի ակտիվ դերը, որում ՌԴ-ն համանախագահողներից մեկն է», եզրակացնում է ԱԳ նախարարը:

«Ադրբեջանը միշտ Ռուսաստանի հետ համագործակցելու պատրաստակամություն է հայտնել: Եւ եթե ՌԴ-ն նախապատվությունը տալիս է Հայաստանին՝ դա մեր մեղքը չէ»,- ասել է նախարարը՝ պատասխանելով այն հարցին, թե Արեւմուտքը արդյոք տարածաշրջանից Ռուսաստանին դուրս մղելու փորձեր չի՞ ձեռնարկում, եւ Ադրբեջանը կողմնորոշվա՞ծ չէ դեպի Արեւմուտք: «Ռուսաստանի հետ երկկողմ հարաբերությունների զարգացմանը զուգահեռ Ադրբեջանի արտաքին քաղաքականության գերակայություններից է եվրոպական արժեքներին համապատասխանեցումը», ասել է Գուլիեւը եւ ավելացրել. «Մենք սերտորեն համագործակցում ենք ՆԱՏՕ-ի հետ «Գործակցություն հանուն խաղաղության» ծրագրի շրջանակներում: Այսօր Ադրբեջանի զինվորականները խաղաղարար ուժերի կազմում գտնվում են Կոսովոյում: Սակայն այդ համագործակցության նպատակն այն չէ, որ մեր այս կամ այն տարածքում տեղաբաշխվեն ՆԱՏՕ-ի ուժերը, մենք նախապատվությունը տալիս ենք համագործակցության այլ ձեւերին»:

Գուլիեւն ընդունել է, որ Ադրբեջանն ու Վրաստանը վերածվել են տարածաշրջանում ազդեցության համար Ռուսաստանի ու Արեւմուտքի միջեւ ընթացող պայքարի «ռազմաբեմի» եւ ասել. «Ինչ որ իմաստով այդպիսի պայքար ընթանում է, քանի որ Կովկասյան տարածաշրջանն ու Ադրբեջանը ունեն աշխարհաքաղաքական մեծ նշանակություն»: Սակայն «այդ պայքարում կհաղթի նա, ով նախապատվությունը տալիս է ժողովրդավարական եւ հումանիստ սկզբունքներին»:

Ադրբեջան-Թուրքիա-Իսրայել համագործակցության նոր հեռանկարներ

ԲԱՔՈՒ, 3 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ըստ Բաքվի պաշտոնական հաղորդագրության, Իսրայելի պաշտպանության փոխնախարարը Բաքու է ժամանել, որտեղ տեղական հրեական համայնքի հետ տոնի Խանուկա տոնը:

Սակայն այն անձանց ցուցակը, որոնց հետ փոխարտգործնախարարը հանդիպել է, հիմք է տալիս ենթադրելու, որ նա ժամանել է քննարկելու նաեւ պաշտպանության համագործակցության հարցերը:

BBC ռադիոկայանի հաղորդման համաձայն, Իսրայելը Մերձավոր Արեւելքում Թուրքիայի ավանդական ռազմական դաշնակիցն է: Իսկ իր հերթին Թուրքիան վերջերս մասնակցում է ադրբեջանական բանակի արդիականացմանը: Ադրբեջան-Թուրքիա-Իսրայել տարածաշրջանային եռանկյունու համագործակցության ոլորտում կարող են նոր հեռանկարներ բացվել եւ այն կապակցությամբ, որ վերջերս Ստամբուլում ստորագրվել է Բաքու-Ջեյհան ռազմավարական նավթուղու համաձայնագիրը:

Ադրբեջանը, որ ձգտում էր այդ խողովակաշարի անվտանգությունն ապահովել ՆԱՏՕ-ի ուժերի միջոցով, կարծես թե չի բացառում նաեւ խնդրի այլ ռազմական լուծումները, սակայն Ադրբեջանի ձգտումը՝ համագործակցել Իսրայելի հետ անվտանգության ապահովման գործում, կարծես թե առաջացնում է հարեւանների զայրույթը: Օրինակ, պաշտոնական Թեհրանը դեմ է Ադրբեջանի համագործակցությանը ոչ միայն Իսրայելի, այլեւ ԱՄՆ-ի հետ, եւ թերեւս էլ այդ պատճառով Ադրբեջանի ղեկավարությունը հայտարարում է, որ ինքը կողմնակից է հավասարակշռված քաղաքականության, միաժամանակ նշելով, թե ինքը դեմ է այդ հավասարակշռությունը խախտող գործոններին, օրինակ, Ռուսաստանի կողմից Հայաստանին հասցվող ժամանակակից ինքնաթիռներին ու հրթիռներին:

Շեւարդնաձեն Ռուսաստանին նախազգուշացնում է Վրաստանի դեմ նախահարձակում ձեռնարկելուց

ԹԲԻԼԻՍԻ, 6 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-«ՓՐԻԶՄ ՆՅՈՒԶ»: Վրաստանի նախագահ Էդուարդ Շեւարդնաձեն համոզված է, որ Ռուսաստանը չեչեն ահաբեկիչների դեմ պայքարի տարածքը չի ընդարձակի Վրաստանի հաշվին:

Երկուշաբթի մամլո ասուլիսում Էդուարդ Շեւարդնաձեն այդ առթիվ հայտարարեց, որ ռազմական գործողությունները Վրաստանի տարածք փոխադրելը կնշանակեր բացահայտ նախահարձակում ինքնիշխան, անկախ պետության դեմ: Շեւարդնաձեի կարծիքով, Ռուսաստանը ոչ մի հիմք չունի նման քայլեր ձեռնարկելու համար:

Նախագահ Շեւարդնաձեն վստահություն հայտնեց, որ Ռուսաստանի ղեկավարությունը Վրաստանի դեմ նախահարձակում իրականացնելու պլաններ չունի, քանի որ, նրա խոսքերով, «դա ինքնասպանություն կնշանակեր Ռուսաստանի համար, իսկ նախահարձակները սովորաբար վատ են վերջացնում իրենց պատմությունը»:

Վրաստանի նախագահն այն կարծիքին է, որ Ռուսաստանը չի ցանկանա հազարամյակների բնագծում նախահարձակի վարկ վաստակել:

Հայտարարություն

«Ատաղձագործական իրեր» բաց բաժնետիրական ընկերության բաժնետերերին հիշեցնում ենք, որ ընկերության արտահերթ ընդհանուր ժողովը տեղի կունենա 1999 թ. դեկտեմբերի 10-ին, ժամը 15:00-ին, ընկերության վարչական շենքում, հետեւյալ օրակարգով.

Օրակարգը

- ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 5-րդ գլխի նորմերի պահանջների համապատասխանեցված ընկերության նոր կանոնադրության հաստատումը՝ սահմանված կարգով վերագրանցելու համար:
- Ընկերության բաժնետերերի արտահերթ ընդհանուր ժողովին մասնակցելու իրավունք ունեցող բաժնետերերի ցուցակի կազմման ամսաթիվը սահմանված է 1999 թ. դեկտեմբերի 1-ի դրությամբ:

Ցուցակը փակցված է վարչական շենքի մուտքի մոտ:

Մոսկովյան փ. 24/2, Երեւան 375002, Հայաստան, Հեռ/ֆաքս: 151 934, 528279, 528654, 561064, 7182 (կառ.)
absc@absc.static.armlink.net;
http://absc.static.arminik.net

BUSINESS SUPPORT CENTER

- Գործարար խորհրդատվություն
- Գործարար դասընթացներ
- Առեւտրի խթանում եւ տեղեկատվություն
- Գործարար օրենսդրության խորհրդատվություն

B S C -ն հայտարարում է

ԲԱՑ ԴՌՆԵՐԻ ՕՐ

Դեկտեմբերի 13-ին

գործարար հանրությունը, միջազգային կազմակերպությունները, ինչպես նաեւ բոլոր ցանկացողները հրավիրվում են ծանոթանալու BSC-ի գործունեությանը, նրա աշխատակազմին, ինչպես նաեւ առկա եւ նոր ծառայություններին:

BSC-ն ողջունում է բոլոր այցելուներին

Հայաստանի ամերիկյան համալսարանի հատուկ դասընթացների բաժին

Դասախոսությունների շարք ծրագիր

ՀՀ առողջապահության նախարար

Հայկ Նիկողոսյանը

ներկայացնում է

«ՀՀ առողջապահության զարգացման ռազմավարությունը»

Հինգշաբթի, դեկտեմբերի 9-ին, ժամը 18:00-ին,

Հայաստանի ամերիկյան համալսարանի փոքր դահլիճում

Դասախոսությունը կընթանա հայերենով, անգլերեն համընթաց թարգմանությամբ

Մուտքն ազատ է

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար զանգահարել 27-16-58

ԱՄԱՆՈՐՅԱ ՎԻՃԱԿԱԽԱՂ

ՀԱՅԷԿՈՆՈՄԲԱՆԿ

Մասնակցում են բոլոր ավանդատուները

3 Մրցանակ՝ մեկական «Տիգրան Մեծ» ոսկեդրամ

Դեկտեմբերի 1-ից 30-ը ավանդ ներդրողների համար կխաղարկվի լրացուցիչ եւս 12 մրցանակ՝ մեկական «Անահիտ» ոսկեդրամ

Ավանդների տոկոսադրույքները

Ժամկետը (օր)	ԱՄՆ դոլար (%)	ՀՀ դրամ (%)
20-ից 30	11.0%	18.0%
31-ից 91	16.0%	26.0%
92-ից 182	16.5%	28.0%
183-ից 273	17.5%	28.5%
274-ից 365	18.0%	30.0%

☎ 565-873

Հ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Յ Ո Ւ Ն

Մարդու իրավունքների եւ ժողովրդավարության ինստիտուտը, «ՄԻԺԻ»-ն 2000 թ.-ին ձեռնարկում է մի շարք աշխատանքներ՝

- Ուսուցման ծրագիր
- Հանրային քաղաքականության ուսումնասիրություն
- Տեղական ժողովրդավարության եւ մարդու իրավունքների զարգացման օժանդակման եւ գնահատման ծրագրեր:

Աշխատանքներին մասնակցել ցանկացողները կարող են ստանալ «ՄԻԺԻ»-ի տեղեկագիրը եւ դիմումը՝ Սեւաստոպոլյան 23 հասցեում գտնվող ՀԿ կենտրոնում (NGO center), եւ լրացված թերթիկները նետել հենց այնտեղ տեղադրված տուփի մեջ. Դիմումների ընդունման վերջին ժամկետն է 15.12.1999 թ.:

Գերադասությունը կտրվի քաղաքագիտական, հասարակագիտական, պատմական գիտությունների, միջազգային հարաբերությունների, իրավաբանության, փիլիսոփայության եւ սոցիոլոգիայի ասպարեզների

ա) ուսանողներին, երիտասարդ գիտնականներին եւ մասնագետներին

բ) վերը նշված ասպարեզներում գործող փորձառու կամ երիտասարդ գործիչներին՝ կառավարական եւ ոչ կառավարական ոլորտներից

գ) լրագրողներին, երեսփոխաններին

«ՄԻԺԻ»-ի հեռախոսն է 560937

E-mail: idhr@acc.am

ՀԵՌՈՒՍՏԱԾՐԱԳՐԵՐ

7 դեկտեմբեր

17.00 Հայլուր
17.20 Մուլտֆիլմ «Քեզ, Հայաստան»
17.30 Սպիտակի երկրաշարժ. 11 տարի անց
18.00 Հեռուստասերիալ «Սուրբ կնոջ բուրմունքով»
18.55 Երեք երգ
19.10 Հեռուստալոտո
20.00 Շրջադարձ
20.25 Արտակարգ պահ
20.35 Տուն-տունիկ
21.00 Հայլուր
21.40 Պրեմիերա
21.55 Գ/ֆ «Հեղնար աղբյուր»
00.00 Հայլուր
00.20 Կեսգիշերային [illegible]
01.20 Ռուբիկոն+
19.10 «Չզիկը» ներկայացնում է բնաշխարհ
19.30, 21.30, 23.30, 2.30 Սուրհանդակ
19.50 Սամուլի խոսնակ
20.05 Ձայնիկ
20.30 Ասպարեզ
21.10 Չզիկ
21.50 Գ/ֆ «Մարտական ծննդի կը»
24.00 Անդոր
0.05 Ակնատես
0.30 Խուժան պահ
0.55 Գ/ֆ «Դժոխային ճամփ»

7.00, 9.00 Բարի առավոտ
8.40, 9.45 Ընտրություններ-99
10.00 Նորություններ
10.15 Սերիալ «Քնքուշ բույն»
16.00 Նորություններ
16.20 Մուլտսերիալ «Գազանների մենամարտերը»
16.40 Ամեն ինչ հնարավոր է
16.55 Լեռան արձան
17.25 Մինչեւ 16 եւ բարձր
18.00 Սերիալ «Քնքուշ բույն»
19.00 Նորություններ
19.25 Այստեղ եւ հիմա «Ընտրություններ»
19.55 Փնտրում եմ քեզ
20.40 Սերիալ «[illegible]»
21.45 Բարի գիշեր, երեխաներ
22.00 Ժամանակ
23.00 Ընտրություններ-99
23.10 Գ/ֆ «Սուժիկները» (ռեժ. Ա. Միխալկով, Պ. Գլեբով, 1981 թ.)
01.05 Նշանավոր մարդկանց կյանքը
01.40 Հոկեյ. Ռուսաստանի առաջնություն ՑՍԿԱ-«Լադա» Տոլյատի (02.20 Նորություններ)

Պրոմեթեւս
9.05 Վաղ առավոտյան
10.00 Մուլտֆիլմ
10.10 Ծանոթ-անծանոթը
10.30 Գեղֆիլմ «Եռանկյունի»
12.00 Լուրեր
18.00, 20.30, 1.00 Լուրեր
18.20 Տեսաֆիլմ «Պահպանիր մեզ, Տիրամայր»
18.40 Գ/ֆ «Ուրիշի ցավ չի լինում»
20.20 [illegible]
21.00 Գ/ֆ «Հին օրերի երգը»
22.20 «Այսօր»
22.40 Տեսաֆիլմ «Ինչու»
23.10 Ռոք երեկոյան
23.40 Գ/ֆ «Մեր մանկության տանգոն»

9.00 Տոմար
19.00 Հրապարակ

РТР
7.30-10.20 Բարի լույս, Ռուսաստան
8.00, 9.00, 10.00 Լուրեր
9.20 Հերթապահ բաժանմունք
10.20 Հոմեոպաթիա եւ առողջություն
10.30 Հեռուստախաղ «Արենա-սպորտ»
11.00 Հոմեոպաթիա եւ առողջություն
11.10 Սերիալ «Գնչուհին»
12.00 Սերիալ «Մեր գաղտնիքի ամառը»
13.00 Երկխոսություններ կենդանիների մասին
13.50 Հոմեոպաթիա եւ առողջություն
14.00, 18.00, 20.00, 22.00, 02.00 Լուրեր
14.25 Հեռուստախաղ «Հարյուրը մեկին»
15.10 Սերիալ «Անտոնելլա»
16.10 Սերիալ «Վայրի հրեշտակը»
17.00 Խանութ բազմոցի վրա
17.30 Մուլտֆիլմեր
18.25 Աշտարակ
18.55 Սերիալ «Կոմիսար Ռեքսը»
20.35 «Կլոր սեղան»
21.00 Հրապարակախոսական ծրագիր «Ժողովուրդն ուզում է իմանալ»
21.20 Լիակատար մոդեռն
22.50 Գ/ֆ «Սաֆիայի վկան» (2-րդ սերիա)
23.45 Հեռուստաֆիլմ «Մեր 90-ականները»
00.35 Հերթապահ բաժանմունք
00.55 Ակնոց+TV
02.20 Խանութ բազմոցի վրա

ՍՓՅՈՒՌ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՎ ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ
հեռախոսով (590000), տեղեկագրքով (1800 դրամ), սկավառակով (3600 դրամ), INTERNET ցանցով (www.arminco.com/spyur; spyur.acc.am; armscape.com/spyur)

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69150. Պատվեր 1166. Տպաքանակ 4000. Ստորագրված է տպագրության 6.12.1999. Գինը 100 դրամ

digitised by A.R.A.R.@